

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közöl minden hirdetőt, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZOMBAT, october 7.

Előfizetheti helyben és Budán E. Mich. Gusztáv r. könyvkereskedésében (Úri és kigyó utcák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal, az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” cím alatt kéri beküldetni.

Tartalom.

Halálbüntetés. — Észrevételek a Pestvárosi körlevél mellett. Kinevezések. Nemzeti színház. — Nyilatkozat. Segélyezés a miskolcziak részére. — Országgyűlési tudósítások: Septemb. 27. 28. 29. 's 30-án LXIV. — LXVII. kerületi ülések (a városok ügyében kiküldött választmány munkálatának vizsgálata.) September 29-én LIII. országos ülés a méltos FÖRRknél (a vallás tárgyában.) September 30-án LIV. országos ülés a FÖRrendeknél (tanácskozási tárgy: az unitáriusok állapota.) Országgyűlési rövid közlés (az oct. 2. 's 4-kei 68. 69. 70. kerületi ülésekről.) Megyei rövid közlések: Veszprém, Krassó, Nyitra, Abauj közgyűléséről.

Külföldi érdekes hírek. Egyesületi 's intézeti közlések: Énekiskola. A „Kör” tartandó közgyűlése. Hírlapi kalászkok. Hivatalos és magán hirdetések.

Pest, october 7. 1843.

Halálbüntetés.

Törvényhozási tanácskozások alatt levő büntető törvénykönyvünknek kétségkívül egyik legfontosabb tárgya — a „Halálbüntetés.” Felette a törvényhozói testület egy része, nagyobb philantropizmussal és jogérzettel, mint országlási tapintattal, már páleázát tört.

Nem czélunk itt vitatni azon kérdést: „jogos-e és czélyszerű-e, következésképpen hasznos-e a halálbüntetés a polgári társaságban?” E kérdésre mi már rég megfelleltünk magunknak, 's kimondjuk őszintén, feleletünk tagadó: mert a halálbüntetés az összes társaságnak békés időben hada egyes polgár ellen, ki ellen pedig, míg a társaság magát másképp védheti, harcolni nemcsak méltatlan, de jogtalan is; 's ki, valamint önmaga meggyilkolására felhatalmazva nincs: úgy a társaságnak e jogot át nem adhatta*); mert annyi évezreden át nem tette jókká az embereket; mert boszuállítás az, és nem büntetés, mely a javulásnak minden reményétől örökre kettévágja. — Ezen okokat, mi legalább megczáfolhatlanoknak tartjuk, 's így meggyőződésünk szerint a halálbüntetés „elméletileg” nem védhető, fen nem állhat; és ha arról volna szó: behozassék-e az olly társaságba, melyben még nem létezik? mi határozottan ellene nyilatkozunk.

Hanem a törvényhozónak nem szabad „*tabula rasa*” gyanánt tekinteni a földet, melynek számára törvényeket alkot; nem szabad felednie, hogy hol az egész társaság javáról van szó, ott egyesek iránti emberszeretetét mérsékelni, sokszor elfojtania kell, 's midőn a megrögzött rossz kiirtásához fog, ovakodnia szükség, hogy az orvosassal, mellyel a baj gyógyításában élni akar, ellenkezőjét ne szülje annak, mit törvény által elérni akar.

Es így fogjuk mi fel a „halálbüntetést.” Nem akarjuk azt védni jogbölcészeti szempontból: de azt hisszük, eltörlni azt rögtön, 's mielőtt a helyette alkalmazandó büntetési mód nagyságáról fogalmat a nép vérebe menjen át, annyit tenne: mint bizonytalan jövőt készíteni az országnak, 's békés lakói vagy- és személybátorságát kísérleti martalékul adni a durva tömegből válható gyilkos- és rablócsoporthoz, mellyet ekkorig alig tartott vissza a nálunk ismeretes büntetések bármelyike is hatalmasban a büntetektől, mint az igen is gyakor akasztófa, és a hóhér villogó pallosától természetesen irtózás.

Nem mellőzhetünk pedig itt egy megjegyzést, miszerint t. i. azon okoskodás, hogy „a halálos büntetés nem apasztá el számát a bűnöknél, mellyekre szabva volt”, nézetünk szerint nem igen biztos alapokra van építve; mert ha állna az: úgy a büntetések minden nemére egyképp terjedhetne ki; és ma holnap talán az újabb eljárás büntető rendszerekről is ép olly alaposan lesz elmondható, mint most a halálbüntetésről; és mert ki tudná megfajteni: vajjon nem szaporodandottak-e a büntettek, ha a halálbüntetés réme nem létezett volna? A kísérletek, mellyek e tekintetben Toscanában, 's József alatt Ausztriában tettek, sokkal csekélyebbek, semhogy azokból biztosan számíthassuk ki azon erodvényeket, mellyeket a halálbüntetés nálunk így rögtön eltörlése hazánkban szülni fogna. Toscanában akkor már, midőn a halálbüntetés eltöröltetett, fenállott a kínos gályarabság, mellyet mint a halált, vagy tán annál is inkább rettegjen a büntettek készülő. Nálunk nincs semmi, mi az akasztófa, vagy hóhérpallosnál inkább riaszsa viszsza a bűnösöket.

*) Beccaria „a bűnökről és büntetésekről”; XVI. §.

Mi nem száz, de ezedéveken keresztül nemzedékről nemzedékre szállott át rettentő eszme gyanánt — mert hiába a halált kevés nem rettegi —; azt egy tollvonással eltörlni, kivált nálunk, veszélyes kísérlet lehetne. Az által ugyanis, hogy Toscanában közel harmincz évig, 's József által néhány évre a halálbüntetés országrázkodtató következmények nélkül eltöröltetett, mi legalább nem tudjuk magunkat aziránt megnyugtanni, hogy annak eltörlése hazánkban is minden nagyobb baj következése nélkül megtörténhetnék. Toscana csekély kiterjedésű állomány, népe egészen más, mint például e mi terjedékeny pusztáinkon nomádi életet élő csikósainké, vagy sűrű erdeinkben tartózkodó pásztorainké, és ezektől az ausztriai német örökös tartományok lakosainak népjelleme is nagyon különbözik; és mi nem csupán honunk műveltebb emberei számára hozunk törvényeket. O ha mindnyájan kísérlet nélkül fel tudnók fogni a magán-elzárás, vagy éveken általi hallgatás volőzavaró szörnyőségét, ha el tudnók így *a priori* hitetni, fájdalom! félig vad állapotban létező polgártársaink millióival, hogy nagyobb kin is van a halálnál: akkor mi volnánk első, kik hirdetni készek volnánk: „nem kell többé halál a bűnösre, a törvény ne legyen többé hóhérra a polgároknak!” De tudjuk, milly egészen másképp áll a dolog, 's mint nem alkalmazható minden nemzetre minden institutio. Maga a nagy Beccaria — ki kevés sorokban meggyőzőbben szól a halálbüntetés jogtalansága- 's czélyszerűtlenségéről, mint ügyvédnek mellette sok mások nagy kötetekben — maga a nagy jogbölcész a büntetések szelidességéről irt szakaszában ezeket mondja: „A büntetések nagyságának magával a nemzet állapotjával kell viszonyban lennie. A vad állapotból csak alig kilépett nép megkeményült lelkére hatalmasak- 's érzékenyeknek kell lenni a behatásoknak: mennykő kell a puska lövésnek ellenszegülő szilaj oroszlan ledöntésére. De a mely mértékben lágyul a társaságban a lélek: a szerint nő az érzékenység is, és növekedvén ez, csökkenteni kell a büntetés erejének, hahogy állandóul akarjuk a tárgy 's érzékenység közti viszonyt megtartani.”

A jogbölcész ez aranyigazságu szavait minálapotunkra alkalmazva, úgy hisszük, világos a következmény, mellyet abból a jelen tárgyra vonhatunk. Mert ha nem sanylik is vad állapotban a nép nagy része nálunk: fájdalom, ezrek, sőt milliók vannak, kik csak alig léptek ki a vad állapotból, 's kikre nézve a legrettentőbb büntetés mindig a halál, a valóságos gyalázzattal és borzadályal járó halál vala! Midőn tehát évezredeken át fenállott intézvények megszüntetéséről van szó: nem kell felednünk a nagy tömegben mély gyökeret vert előítéleteket, hanem azokat fokokint elenyészteni legyen szent és változatlan hazafiai feladatunk. Mondjuk ki, hogy a halálbüntetés eltöröndőnek tartjuk, és kezdjük meg a nagy munkát úgy, mint országos dolgokban, milliók érdekében intézkedőkhez illhetik; 's — mint azt a kisebbségben maradt tagjai az országos választmánynak, ülései jegyzőkönyvének 29—31. ll. javasolja, — határozzuk a lehető legesekélyebbre számát a büntetteknek, mellyeknél az alkalmazásba jöhessen; szabjunk olly eljárást, melly-nél fogva majdnem lehetlenné téessék annak alkalmazása, 's mindenek felett várjuk be az időt, míg a nálunk is behozandó új rendszer nyomán építendő fogházaink hatását a nép látni, hallani, 's részben érezni fogja: mi által aztán benne azon meggyőződés kezd erőt venni, hogy van a halálnál is kínos büntetés — a szabadság örök vesztesége, az éveket tartó hallgatás! — Kövessük e fontos tárgyban a műveltséget és polgári intézvényei sikerét tekintve olly magasan, olly hatalmasan álló Angliát, mellynek törvényhozása közel husz éve, hogy csökkenteni azon büntettek számát, mellyekre halálbüntetés volt szabva, 's mellyek 78rul most 12re szorítottak; míg majd a legközelebbi nemzedék talán, ezek teljes megszüntetésével, koszorút tűzend ezen jelesek homlokára, kik lehetségessé tevék a magasztos műnek boldog befejezhetőségét.

Észrevételek.

a Pest városi körlevél mellett.
Azon irányzikkben, melly e beces lapok 78. számában foglaltatik, Pest városa részéről legújabbán szétküldött körlevél felett rövid, de igen elhatározott szavakkal töretik el a vessző. Engedje meg az irányzikk írójá, hogy épen olly rövid, de a mellett még is vitatást megszenvedő állításokat hozzak elő, mellyekből tán kivilálik, mikép azon körlevélnek ha nem is minden, de legalább lényeges részleteiben, igaza van. — Nézetem szerint mindenek előtt arra kell figyelmezn: mikép a benne foglalt panasz két főpontra oszlik. Az egyik: hogy a városok belrendezése a városi követek valóságos befolyása kizárásával tárgyalatni 's eldöntetni készül; a második: hogy a választmány munkálata valamennyi sz. k. városoknak jövődjére csak 16 országgyűlési szavazatot adni javasol. — Ki azt is tagadni akarja, mikép az első panasz azon országban, hol a „semmit rólunk nélkülünk” elv olly hatalmas szerepet játszik, alapos, sőt annyival igazságosabb: minél méltatlanabb 's gúnysabb alakot ölt magára a polgári országos rend küldötteinek az országgyűléseni ottlétek, 's állásuk az által, hogy a sz. k. városok az országgyűlésre a megyékkel egyformán 's egyenkint meghivatván, 's köveket oda szinte egyenkint küldeni köteleztetvén, ezen követek olly nagy számmal 's a városok nagy terheltesével éveket töltenek, a mellett pedig a tárgyak eldöntéséhez tetteles és valóságos. őket törvényesen illető befolyást gyakorolni akadályoztatnak; — a ki, mondom, ezt is tagadná: annak ugyan hiába igyekezném megmutatni, mikép kétszer kettő négyet tesz, és nem kettőt, nem hármát, annál kevésbbé csak egyet. — Valóban igen különös politikával élnek mai világunkban a hatalmasok; ott, hol a végrehajtó hatalom csak a törvények nyomán eljárva, tulzó, vagy épen kicsapongó lépéseket kellő határok közé szorítani, vagy a törvényes öszvényre visszavezetni akarja, önkényről, szabadság-megsértésről, legszentebb jogok megtámadásáról, a legeztkornyásabb phrasiskokban nemcsak panaszok: hanem iszonyú jajt is ütnek, és azonnal legalább szóhadat indítanak; ezt pedig förfias, — alkotmányos, szabadságra érdemes — eljárásnak nevezgetik; a „semmit rólunk nélkülünk” axiómával minden beszédjük elejét, közepét 's végét felezifrázni el nem mulasztják. — 's még a paraszokra is kiterjesztetni sürgetik annak egyedül boldogító malasztját: — amde ha a rendelkezésnek tárgyai, nem saját, „énök”, ha vagy a kormány, vagy más országos rend, főképen pedig a sz. k. városok dolga, fenálló jogok, százasod gyakorlatban gyökerezett eljárások jönnek szóba, ilyenek kényök 's kedvök szerinti szabályoztatása alkalmával ok a „semmit rólunk nélkülünk” elvet nem ismerik, ok határtalan bölcseségükben senki véleményére, tárgyavatottságára, tapasztalására nem szorulnak; sőt a városok az ilyenekben panaszra fakadni, törvényekre hivatkozni, joguk szabad gyakorlatát követelni, ne is merészeljék, ez mindannyi vakmerőség, oktalanság, bűn. Elnézik ugyan, hogy a városok mint az alkotmány sánczain belül lévő, országos kik rendnek tartás 's tekintés magokat: de az alkotmányos élet első feltételét, a „semmit rólunk nélkülünk” — et rájuk alkalmaztatni épen nem engedik. — Ezt, ugy tetszik, némileg érezte az irányzikk írójá, azért e felől mélyen hallgat, csak csudálkozik, csak kegyesen rosztalja, hogy Pest városa keserű panaszokra fakad, hogy a polgári rendet illető, 's el nem törölt törvényekben gyökerezett jogokat legalább addig és akkor gyakorolni akarja, míg és mikor azon törvények eltöröltetnek, és helyökbe mások hozatnak. Hogy élők az illető törvények, 's hogy azokat az újabb kor, tetteles, épen nem jogszervi akadályoztatásai, az egyik rendnek túlsúlyával visszaélés el nem törülhetne, mindenképp nem nehez bebizonyítani azok előtt, kik okokra hajolni készek. — De megvallja ezt azon kerületi választmány is, ki a városok belrendezését tárgyaló törvényzikk javaslatát végzett kiküldetett, mert munkálatának legeslegelső szavai ezek: „A szabad kir. városok helyhatósági belszerkezete és országgyűlési szavazati-joga egyedül ezen törvényen alapszik. Minden ezzel ellenkező törvény eltöröltetik.” Legyen már szabad, egész szerénységgel kérdezni: az imént leirt eljárásban hol rejlik az igazság, hol a méltányosság? Mit ugyan véleményem szerint erőtetés nélkül nehéz mulogatni. Azonban a városi szavazatok ellene ilyenekben zavarba nem jönek. Ok megérötetik a dolgot, és nagy pathosszal előlják: mikép a városi követek által az egész polgárság nincsen képviselve, mert őket csak a tanács, és a választó polgárság választja: ergo a városi követeket nem illeti a szavazat! Amde — ha ezen gáncsolt választásmód nem is volna törvényes, és mind kiváltsági levelekben, mind százasod gyakorlatban alapult eljárás, — vajjon az következik-e ebből, hogy a városi követek büntetés terhe alatt kötelesek ugyan az országgyűlésen megjelenni, 's ott helyt foglalni — de tanácskozni, de a dolgok eldöntésébe szavazattal befolyjni, ne merjenek? vagy inkább az: hogy törvényes befolyással törvény alkottassék, melly a követek választása és az utasítás készítése módját jövődjére jobban elrendezze? — Ez utóbbi, véleményem szerint, még is csak egyedül fér meg az igazsággal: a többi merő ürügy. *)

*) Azt, hogy a városok belső elrendezése nélkülük történnék, mi sohasem vitatunk; sőt épen azért akarjuk a szavazat iránti

Tegyük csak fel: hogy akét első országos Rendnek, mely is a felső táblát képezi, eszébe jutna felállítani és kimondani: „Mintán jelenleg a megyék köveit nagyobb részben cortések 's lélekvasárlások által, a tudalévő kihágások közt, tehát éppen nem törvényszerű és szabad módon, választatnak, annál fogva, míg majd mi a megyei köveket választását, és egy úttal az egész megyei rendszert saját akarattunk, vagy — ha úgy tetszik — belátásunk szerint el nem rendezzük, addig ezeknek az országgyűlésen törvényes befolyás, az egyenkinti szavazat meg nem engedtetik, 's őket legfeljebb, és csak azon esetre, ha mindannyian egy értelemben szólnak, egy szavazat gyanánt kell számba venni.“ Nemde illy eljárásban egy csepp igazság, méltányosság, vagy józan logica sem rejteznék? — fiat applicatio. — Vagy mutattassék meg az előboosztatottak közti valóságos különbség. A városiak azon első panasza tehát, hogy elébb mint sem a joguk mellett világosan szóló törvények eltörültek, sőt akkor is, midőn az őket leginkább, 's egész belső életüket érdeklő kérdések tárgyaltatnak, a törvényes befolyás, és szavazat fölök megtagadtatik — ezen panasz, mondom, nagyon is alapos és igazságos.

Mi már a második pontot, ugymint az eddig törvényekben alapult 47 városi szavazatok 16ra leolvasztatását illeti, én ugyan átlátom, mikép ilyen panasz, annak itélő széké előtt, ki már régen nagy kegyesen 13ra szorította a városi szavazatok maximumát, még nem állhat; azonban szabad legyen vélekednem, hogy ezen kimondás még nem törvény, még nem absolut igazság, még nem szentírás. *) Azon nehézségeket, mellyek a szavazatok töredékes használatát **) okvetlenül kísérik, elmellőzve, mivel azokon még is in ultima analysi valamikép segíthetni: — elmellőzve még azt is: hogy a divatos szabadelmű korszakhoz jobban illik, azokat, kiknek jogaik még nincsenek, jogokkal boldogítani, mint ellenkezőleg azoktól, kiknek századok óta vannak, a jogokat elszedni, vagy mi itt majd egyre megyen — azokat gúnyos csekélységre leolvasztani: — mert hol a salus patriae áldozatokat kíván: ott még illy jogokat is vinni kell a szent oltárra — Ezeket, 's több efélet elmellőzve — noha én a jövődöbe mélyebben csak úgy nem tekint-hetek, mint talán az irányzók irója sem — azt azonban merem tagadni, hogy a városi szavazatok mint egy új elem a törvényhozásban, hatalmas factor gyanánt fog-nának befolyhatni nemzet-életünkre, mint egyelőre tanácsos, szükséges, vagy hasznos lehetne; — abban is bator vagyok kételkedni, hogy a városi szavazatok 13rai leolvasztása nem a lokokra épült tény, hanem legegyszerűbb, legtermészetesb kifolyása amaz országias elvnek, melly az állományi nagy gépezet mozgonyainak hatásos alkalmazásában mindig a legnagyobb ovatosságot, 's az azok közreműködése által kifejlendő eredmény lehető legbiztosb számait akarja figyelmenbe vétetni. (folyt. jövő számban)

Ő es ap kir. Főlsége az egri főháptalanban éneklőkanonokká Ruttner Ferencz pánkotai főesperest, úkanonokká Roskoványi Agoston idős mesterkanonokot, székes-egyházi főesperest Radics Ferencz ifj. mesterkanonokot, és pánkotai cím. főesperest Ilarinos László méltóztatott kegyelm kinevezni.

Szerkesztő hivatalunknak a miskolci tűzkárvalto-
tok részére gyűjtött 115 váltó f. 50 kr. adakozási összeget
tek. Bényei László ügyvéd ur a nála volt aláírási ivvel
együtt átadván (melly szerint t. Benyovszky Péter adott
25 v. f., Simon Florent 5 f., Hegedüs Lajos 5 f., Henger-
müller Mihály 5 f., Tattay Mihály 50 kr., Névtelen 5 f.,
Feuer Fülöp 2 f. 30 kr., Gombay Menyhért 5 f., Lado-
mércsny János 50 kr., Gál János 5 f., Sproch Józ. orvos
5 f., Kovácsics Pál 1 f. 40 kr.; a gyűjtő Bényei László ur
maga 50 fr. — összesen 115 f. 50. kr. váltóban) ugyan azt
Miskolc város főbírájához, mint hozzá intéztetett, legott
meg is küldjük.

Nemzeti színház. Igazgató Bartay Endre ur.
a nemzeti színházi zenekar tökéletesbülését 's a magas
zeneművészetbeni kiképezetést elősegíteni ohajtván: más
részről színjátékokban a felvonás közti zenedarabokat újak-
kal, nemzeti szelleműekkel, és így a magyar közönségre
mindig nagyobb hatásuakkal szaporítandó, 's a magyar
zene eredeti stílusának kifejlését ez által is eszközendő:
eltökélte magában, hogy e célokra, időnkint pályadíjak-
kat tüzend ki. Ezen szempontból indult ki az idén is, mid-
őn július 28kán három darab arany pályadíj
tüzött ki, a nemzeti színházi zenekar tagjai közül az ál-
tal elnyerendőt, ki a legjobb színjátéki ou-
verturát szerzendő. A föltételek következők valának:
íször hogy az ouvertura nemzeti szellemű: 2szor hogy
eredeti, nem másokból összetoldozott: 3szor, hogy, min-
den más hozzájárulta nélkül, maga a szerző által legyen
szerkesztett és instrumentírozott. A pályamunkák név-
kül, jeliség 's a szerző nevé magában foglaló levélleli
beküldetésére határnapul augusztus 15ke volt kijelölve:
melly napig négy pálya-ouvertura küldetett be, követ-
kező jelmondatokkal: I. Az élet legbecsesbika a sza-
badtság. II. Túl a dunán, túl a tiszán, Te vagy legszebb
magyar leány. III. Telt helyett akarát. IV. Küzdj, mint
szirt a viharral. Ezen ouverturák előlegesen is megvizs-
gáltatván, mind a négy előadhatónak találtatott. A juta-
lom odaítélésére következő tagokból szerkesztett bíráló
választmány kéretelt és nyeretelt meg: u. m. elnökül méltos
gróf Festetics Leo, választmányi tagokul t. cz. Brand Mi-

kérdést mindenek előtt eldönteni, hogy „róluk nélkül-
lők“ helyhatóságú állásuk ne szabályoztassék. Szerk.
*) Távol legyen tőlünk cikkekben kifejtett szerény nézeteink-
nek illyesmit csak igényelni is akarni. Szerk.
**) Ezt alkalmazásban mi is sok és nagy nehézségekkel járónak
látjuk, 's azért nem is pártoljuk, 's nem is pártolhatjuk.
Szerk.

hál, Brauer Ferencz, Ciabbatti, Moriani uralitt mulato-
olasz művész, Erkel Ferencz, Fánecy Lajos, Grill József,
Petrichevich Horváth Lázár, Konti Károly, László József,
Mátray Gábor, Schindelmayer Károly, Szerdahelyi Jó-
zsef urak. — Ezen bíráló választmány october elsején ösz-
szegyűlvén, a négy versenyző ouverturát sor szerint tel-
jes zenekar által előadta. Előadás közben a versenyző
művek szépsége által meghatva, tek. Petrichevich Horváth
Lázár ur második pályadíj 10 peng. forintot, mélt. gróf
Festetics Leo ur pedig harmadik díj 5 peng. forintot
tüztek ki; melly pályadíjakat az elsővel együtt, tanács-
kozás után, szavazat útján, a választmány következőleg
ítelt oda: az első, három darab arany pályadíjra a 4dik
számú; a második 10 pengő forint pályadíjra a 3dik számú;
a 3dik öt pengő forint pályadíjra az első számú ou-
vertura itéltetett méltónak. A második számú pálya-
ouvertura, ámbár nincs minden zenészi érdem nélkül, nem
levén nemzeti szellemű, mint a kikötött föltételeknek
meg nem felelő, nem jutalmazhatott. Felbontatván a
jeligés levelek, kitünt, hogy, az 1ső és második mindkét
pályadíjt nyert ouvertura szerzője Doppler Ferencz ur,
nemzeti színházi első fuvolyás; a harmadik díjt nyerté pe-
dig Ellenbogen Adolf ur, nemzeti színházi hegedűjátós. —
A díjak kiosztása után, a jutalmazott ouverturák ujón-
nan eljátszatván, a harmadik díjt nyert ouvertura nép-
szerűsége tekintetéből, t. Petrichevich Horváth Lázár ur
a harmadik pályadíjhoz még 5 pengő forintot ajándé-
kozott — 's így ez is 10 pengő forinttal jutalmaztatott. —
Ezen, mint egy csak próbául kitűzött, csekély pályadíj
reménytelen jó sikere által is ösztönözöttve, fentebbi ígé-
rete következtében, az igazgatóság nem sokára új és na-
gyobb szerű jutalmat fog hirdettetni. Kélt Pesten october
2kán 1843. Szigligeti titoknok.

Oct. 10. a Szerző javára bérletszűnással tizenö-
tödször fog adatni. Tiszta t. u. j. t. s. 1842 a m. t. t. által 100
arany pályadíjjal jutalmazott eredeti vigjáték 4 felv. Itta
Nagy Ignác z. Ezen vigjáték a m. t. t. által már jutalmazva
és kinyomatva levén noha nem tartozik azon színművek
sorába, mellyeket az igazgatóság jutalmazni ígért: 's
noha körülményei nem engedik, 's tehetségében nem áll
a szerzőt, ugymint érdemelné, 's miként részéről is ohaj-
taná, jutalmazni: azonban a siker és hatás által indítatva,
mellyet e mű a közönségre folyvást gyakorol, meg nem áll-
hatá, hogy ez által is a szerző iránt tiszteletét 's teljes
elismerését, 's az eredeti drámai irodalom iránt figyelmét
tanúsítsa. Kélt Pesten october 5kén 1842. Szigligeti Edu-
ard, nemzeti színház titoknoka.

Nyilatkozat.

Mintán a t. cz. közönség egy része között, miként
tudomra esett, olly áhír terjesztetett el, mintha én a
szerencsétlen miskolcziak javára adatott opera darabban
fellépésemért magamat megfiztettem volna: magam igaz-
zolása végett, ki mindig boldogságomnak ismerem jóté-
kony előadásoknál az emberiség szent ügyének feloldo-
zhatnom saját magány érdekemet, szükségesnek láttam,
ezennel alásan értesíteni a tisztelt közönséget, hogy én
a fentebbi jótékony célú fellépésemért nemcsak meg nem
fiztettem magamat, hanem még a személyem körül tett
föllépesi költséget is, mi különben illy alkalomra rendszeren
megfiztetni szokott, sajátomból ingyen tevém meg.
Schedelné.

Országgyűlési tudósítások. Pozsony september 27kén.

LXIV. Kerületi ülés. A katonai élelmezés és
szállásolás tárgyában mult ülési határozat nyomán készített
üzenetet 's felirási javaslatot Ghicz Kálmán kerületi
jegyző felolvastván, közíratra rendeltetett. — Ezután elő-
került a városi képviselőktől annyiszor itt az ország-
gyűlésen sürgetett, 's az egész haza által ohajtott sz. kir.
városok kérdése. Mielőtt azonban a kerületi választ-
mánynak munkálata pontonkint tanácskozás alá vétetett,
Bézeredy ker. elnök előadá, hogy a munkálat tárgyalása
előtt egy városi követ szólni kíván, (a RRk részéről: hall-
juk!) a városi követ illy értelemben nyilatkozott: Kül-
döm a sz. kir. városoknak azon gúnyteljes állását, mellybe
országgyűlésen helyezték, felette fájlalják, különösen, hogy
a városoknak az ország többi RRdeivel egy forrásból me-
rített jogai csonkítvák és országgyűlési állásuk egészen
megsemmisítve van; mélyen érzik ugyan azon hiányokat,
mellyeket, a kir. városokon javítani, részint a kincstártól
függetlenítéssel, részint pedig a belszerkezet módosítá-
sával szükséges; a harmadik Rendnek egyetértése —
mond tovább a szóló — a kir. városokkal, legnagyobb
emeltly lehet a haza virágzásának, jólétének 's boldog-
ságának eszközlésére, — 's azért szívből üdvözleml, Tolna
nagyérd. követének mindjárt az országgyűlés elején tett
indítványát, mert hittem, mikép a kir. városok ohajtásai,
kívánatai nem fognak pusztában elenyészni, 's a polgári
rend eljut valahára oda, hova az alkotmány őt helyezi;
ohajlják ugyan, mint mondám, küldöm a városok bel-
szerkezete czélszerű elrendezését, azonban mielőtt ennek
részletes tárgyalásába bocsátkoznánk, végzés által kívánom
eldönteni azon kérdést: vajjon a negyedik Rendnek e
tárgyban nyilatkozása, mint saját életkérdésében, nem
fog-e hatály nélkül elhangzani? — Utána egy más városi
követ imígy szólt: mult alkalommal midőn a kir. városok
kérdése szóba jött, a választmány kiküldéséhez szívből
járultam, mert a városok jövődjét ez által föltételezve

látom; legujabban nyert utasításomnál fogva mind e
mellett nem szükség megérteni azon méltatlan állást, mi-
képen törvényben alapult követelési jogaink érvénytelenek
és ek'p az ország köz dolgainak intézésében, a cse-
lekvésben részt nem vehetünk, mivel a nemzetiségi ér-
dekektől való idegenkedéssel vádoltatunk; ugy hiszi
szóló — hogy ennek keserű gyümölcsétől a RRk bölcsé-
sége meg fogja őni a hazát, mivel a köz haza legfőbb
célja a köz érdek összeforrasztása; a polgári rendnek
alkotmányos jogait 's szabadságait erősíteni, mint a kir.
propositiók, 's a törvényhatóságok kívánatai igénylik; sőt
ha az ország mostani léte tekintetbe vétetik, midőn a
rendtelenségek, erkölcselenségek lábra kapnak, azok-
nak gátlása 's elnyomására a városoknak tekintélyét 's
alkotmányos állását fentartani sőt növelni szükséges. —
Végre emlékeztető szóló a RRket azon alkotmányos
jelmondatra, „semmit rólnak nélkülünk“ mellyet a har-
madik rend olly örömmel szokott mindig karolni, ezt a
negyedik rend is szintazon joggal követelheti, kivált most,
midőn a kir. városok létele századokra fog elintéztetni;
pártolván az előtte szólott városi követ indítványát, ki-
vánta: hogy ez uttal a városok szavazatai számíttassanak.
— A harmadik városi követ beszédében megemlíté: hogy
ámbár a városok coordinatióját ohajlja, sőt mulasztatlan
szükségesnek ismeri, mégis a választmányi munkálat ellen,
mellyet a harmadik rend, a negyedik rendnek telleges
befolyása nélkül, törvénytelenül készített, kénytelen ovást
tenni, 's mindenek előtt a városoknak egyenkinti szavazat
megadását sürgette; — (A városi követek részéről hangos:
mindnyájan) és illy értelemben szólottak még több
városi követek. — Az ezekután először szólott megyei kö-
vet: a mint egy részről elismert a polgári rendnek ezen
gúnyteljes állását, 's hogy a nemesi rendnek ezen elnyo-
mása igazságtalan, mellyen változtatni 's javítani minden-
esetre szükséges: ugy más részről, mond a szónok, a vá-
rosi követek magok el fogják ismerni, hogy ezen állásukon
jelenleg változtatást tenni lehetetlen, mert ezen állásuk
valóságos constatirozott tény, 's e mellett törvények ho-
zattak; 's most, midőn a nemzet a kir. városokat azon
gúnypadról leemelni akarja, azt gondolják-e a kir. városok:
hogy elég már egyoldalú végzés által a szavazatot megadni?
megfoghatlan előttem, hogy ezen ker. táblának egyoldalú
végzése elég garantíát nyújthatna a jog megtartására; mert
csak ollyan törvények bírnak teljes erővel, mellyek felséges
királyunk által szentesítettek, 's én törvény által kívánom
biztosítani a kir. városok voksait; megvallom, szégyen
töltené keblemet, ha olly jogot engednék, mellyet egy
végzés által ismét vissza venni lehetne; 'sat. — Hozhat-
nánk ugyan a kir. városok többségének országgyűlési
voksaira nézve a historia homályos aknáiból adatokat fel,
de azon esomót, hogy mikép gyakorolták, 's mikor veszt-
ették el, feloldani lehetetlen; minthogy pedig illy rögt-
őn a törvényes szokásnak megváltoztatása nem történ-
hetik, más részről pedig a kiengesztelődés, és simulás
rokonszenvet fog a küldőkben gerjeszteni, 's azok, kik
tényezői a törvényhozásnak, bizonyosan nem fognak
igazságtalanok lenni a kir. városok iránt, azért vára-
kozzanak, 's kérte a ns. városok köveit: szóljanak a
tárgyhoz, mint eddig, de valamint eddig szavazatot nem
adhattak, ugy még ezuttal se követeljenek. — Utána
ismét egy városi követ szólott, 's elmondá, mikép alig
ismerhet nagyobb fontosságú ügyet, mint minő a kir. vá-
rosok kérdése; nem szeretnék azonban félreértetni, leg-
kevésbbé pedig collegáim által, az e tárgyban kifejlendő
nézeteimről, mert számot adtam minden eddig tett nyi-
latkozatomért. — Midőn a statusletnek több factorai,
a müipar, kereskedés képviselve nincs, akkor nem ohaj-
tom a különbféle castokbul öszeszött fractio osztá-
lyát, melly a müipart korlátok közé szorítja, 's annak
kifejlődését 's virágzását ezáltal gátolja, ezen jogokba
behelyezni, hogy a hatalom osztályrul osztályra terjed-
jén, — 's ekép galvanismus mozgásával az egészséges
organismuson is működjek; nem szólok ezen operatum-
hoz, de szó van itt egy új elem befogadásáról, melly-
től mint legifjabbtól egykor szólt fog kölcsönözni a status
többi lenlő organuma, a haza köz boldogságának mun-
kálkodásában, mert ezen elem mint új, és legifjabb a
chemia nagy processusában fel fog olvasztatni, — ha-
sonlatosság van nézetem szerint a francia 1789ki év 's
mi 1843k. évi átalakulási korszakunk közt; itt ugyan fél-
reértetni nem kívánok, 's tudom, hazánk azon tulság-
tól nem tart, mellybe akkor a francia átalakulási kor-
rátatott, nem tart különösen azért, mert igen nagy külön-
ség van hazánk jelen 's Franciaország akkori állása
közt; mi az alkotmány jótékonyosságát szüntelen élvezhet-
tük, mig az absolutismus bilincseiből tegnap kibontako-
zott francia könnyen tulságokba eshetett; még akkor a
francia committenseinek füzérenkint adta az utasítást, 's
a nemesség adót fizetni nem akart, vagy ha fizetett, csak

subsidiumot, meghatározott mennyiséget, vagy bizonyos ideig fizetendő ajánlott, mert mint nemesség az adó nevet elfogadni nem akarta, kijött ekkor Syesnek ismeretes rüpirata mellyben azt kérdezte: mi a tiers état? most semmi; és mivé kell lennie? mindenné, 's kilépett a francia nemesi aristocrazia helyébe a boltosok aristocratiaja 'sat. Nem ohajtának, monda tovább, illy osztályt exclusive a köz igazgatás sak-játékába, azért talán, hogy egy pionnal több legyen, melly idővel elüthetné a lovat, de egy olly osztálynak alakítását kívánom, melly a többinek szütlelességit kisimítsa; nem szölok egy legközelebb de egy távulabb jövedőrül, 's hiszem, hogy a nemesség nálunk is adózni fog. Anglia aristocratiaja századok óta adózik, 's jelenleg, ha a gabnatörvény 's birtokrendszer új alapra fog állítatni a norman-szász épületei össze fognak roskadni; nálunk is a Iae 9us a hon javára és nagyságára óriási lépéseket készült tenni, de ha egyoldalrul a fidei commissumok, majoratusok fentartani sőt neveltetni fognának — mi ugy hiszem e házban többséget nyerni soha sem fog — ez, előhaladásunkat minden bizonynyal tovább is megakasztaná, — én a kir. városokban első szemét látom azon nagy láncznak, melly összeforrasztandja idővel a nagy typusba a többi, eddig be nem fogadott elemeket, 's kívánom, hogy ezek coordinatioja, mintául szolgáljon a majdan bekövetkező megyei coordinatioja, 's lelkiismeretem meggyőződése szerint, ugy hiszem, hogy valamint a művész, ki midőn művét emelkedni látja, mintáját összetörri, ugy a nemzet is midőn teendőit bevégezdi, a mintát összetörri, mert a szölok nem a municipalitás képeben látja a nagy emelkedett hazát; nekünk még igen messze terjednek teendőink, több nemzetiség fölé kell emelnünk a magyart 's száz különvált érdekeket egybefűzni: nekünk mindezekre a szabadságot, jogegyenlőséget kiterjeszteni szükséges. Megismerem ugyan, hogy a municipalis jogoknak köszönhetően alkotmányunk fentartását, de nem hiszem, hogy neki köszönhetően valaha concentricus statusa fejlődésünket, és szükségesnek tartom egy két pont kijelölését, melly a centralisationnak egykoron nyugpontul szolgáljon. Midőn az összes haza majdan képviselve lesz, akkor ezen teremben nem Karok és Rendek, hanem az egy nemzet képviselői fognak helyet foglalni; ezen elvek ellenében felhozható minden historiai adatot parányinak és meddőnek tekintek, 's ha szilárd alapra akarjuk a közügyet építeni, és halasztását nem akarjuk: akkor jó lélekkel kinyilatkoztatom, mikép lemondok a szavazat sürgetéséről. Igaz mi legjobban érezzük, kik a tárgyhöz nem szólhatunk, a polgári rend és a haza köz szükségét; azonban ha ügyünkre üdvös siker háromolhatik, a jövő országgyűlésre sok ügy ki fogja magát vinni, melly most nem eszközölhetők. — Ezután egy megyei követ mondá: miképen küldő mindíg méltányolták a polgári rend kivánását 's azokat e fonák és visszás állásból kiemelni kívánják, mert átalakulás korszakában élünk, hol a jogoknak nem megszorítása, de kiterjesztése a fő elv; a városok eredeti intézkedésekben mindig a szabadságot, jogegyenlőséget pártolták, 's azt Europa majd minden nemzetnél kivitták, ámdé ezen szabadságok kivívása után szabályokat állítottak fel, a polgárokat a jogoktól megfosztották, 's a nélkül, hogy az aristocratiai hatalom terjedésének gátul szolgálódnak, külön többnemű aristocriát állítottak fel, 's alkotmányos intézetekben nem akarnak a többi polgársággal összeolvadni; 's olly elem tüzhelyévé váltak a városok, melly a polgári egyenlőséget köréből kirekeszti; a nyilvánosság, melly a hatóságok fő kelléke, tanácskozási tere-méből ki van zárva, 's a városok a Helyt.tanács kormány alá kivételven a kamarai hatóság alá rendelvek, kötelességünk ennél fogva egész ovatossággal módokrul gondolkodni, melly által a polgári rendet ezen állásából kiemelhessük, és szabadságit biztosíthassuk, mert csak így fogjuk elérhetni az összeolvadást, de hogy szilárd alapja legyen, mindezen jogokat, és képviselői állást törvény által szükséges biztosítani; a szölok tehát felszólítja a városi képviselőket, hogy mig mindezek megtörténend-nek, nyugodjanak meg mostani állásukban. Egyik városi követ a tárgyba nem ereszkedik, egyedül az indítványt levő városi követnek kíván felelni: ez előtt harmad nap, mondá, midőn a bányászat ügye volt szönyegen, örömmel hallotta a ker. választmány kinevezésénél azon elvet kimondatni, miképen a választmányi tagok választásánál ezuttal nem a kerületekre, hanem leginkább ollyanak választására legyen tekintet, kik a dologban leginkább jártasok 's ha a bányászati kérdésben a bányaugy-értők olly méltánylásban részesültek, ugy hiszi, hogy a kir. városok elrendezése tárgyában a városi követeknek előadást is, mint kik legjobban ismerik az elhárítandó akadályokat 's nehézségeket, méltányolni fogják, azért megnygszik abban, hogy a választmányi munkálat tárgyalás alá vétessék. — Egy más városi követ mondá: mi-

kép nagy aggodalommal hallotta egyik megyei követ által a kir. városok országgyűlési szavazata ellenében okul felhozatni, hogy gúnyos állásunk már constatirozott tény, 's így eddig is és ezentúl is fognak törvények alkottatni; ez igen furesa logica a szölok előtt in praxi: hogy ha valaki a törvényt megsérti, — mivel már el van követve a bűn — tehát a törvény nem áll; ezen elv constitutionalis országban nem állhat, tudja ezt a harmadik Rend is, mivel a törvények sértéséből támadott sérelmeink már utóbb annyira szaporodnak, hogy teve kell azok hordására; ha az alkotmány elveit önállóságában fentartani kívánjuk, a negyedik Rendnek a törvényhozásban illő befolyást szükség engedni, eddig az egész Adik Rendnek kizárásával hozott törvényeket — mint már több ízben is kimondotta — másnak nem tekintheti, mint ex ratione status publici hozott provisoriumnak, mert csak ott lehet valóságos törvényt alkotni, hol a statusok egymás közötti viszonyban feloszlanak. — Mondatott még az indítványt pártoló városi követektől, mikép itt nem új elem behozataláról van szó, mert a kir. városok a magyar alkotmányban századok óta részes tagjai, 's ha most fogadlatnának be a sorompóba, akkor bizonyosan a szavazati jog követelésére szölok legelsőbb emelni nem fogtak volna; — kik a törvényes szokás fentartását említték, nem ismerhetik el azt, hogy a városok törvényes jogaiból lett kiüttetése az elidősülés eszméjét rejtené magában, mivel abban a városok soha nem egyeztek vala. Egyik szölok azon időpont juta eszébe — mondá, — midőn a törvényhozásnak a kir. városok túlhatalmú befolyásának gátlására az 1687. 17. t. cz. kellett alkotni, 's ha ezen időszakot a kir. városok jelen állásával összehasonlítjuk, nem képzelhetjük, mikép foszthatni meg őket törvényben gyökerezett szavazati joguktól, most kivált midőn mind szellemi tekintetben, mint politica műveltségben kifejllettebbek; kérte tehát a Rket, hogy most midőn a kir. városok jövedője századokra elintéztetik, azon városi követeknek, kik a Hármaskönyv 8k. czimje értelmében az összes városi polgárság befolyásával választattak, a tárgyalandó munkálatban, tetleges részt és szavazatot engedni méltóztassanak. — Más részről ellenben néhány városi követ kijelenté, hogy mivel küldöiknek legforróbb ohajtása a kir. városok coordinatioja, 's ezt ezen munkálat tárgyalásával leginkább látják elérhetni, annak fölvetelét akadályozni nem akarják, 's reménylik, miszerint a városi követeknek minden helyes előadásuk, mint eddigis, de leginkább most méltányoltatni fognak. — A városi követek nyilatkozatai után egy megyei követ mondá: a mai tanácskozás különösen meglepett; midőn még ezen munka távol állott, első fellépésünk óta mindig azzal ostromoltak a kir. városi követek, mikor fogjuk a kir. városok ügyét felvenni; hogy ezen testületnek út-és élet-ere a hon javára minél több biztosan működhessek; ugy hiszem e cél elérésére eleget tevünk, midőn a tolnai indítványt mindjárt az országgyűlés küszöbén elfogadtuk, most kezünkben van már a munkálat 's mikor azt a tanácskozás térére vinni akarjuk, magok a városi követek akadályoztatják; midőn ezen kérdés először az országgyűlésen megpendült, több hatálygyakorlást engedni mind eddig vala egy megyei követ sem kívánt. A multban merengeni nem szándékom, 's az ez után lett példákat felhozni nem kívánom, hiszem azok ujonan alakítatni nem fognak, mert e tény olly adatokat szolgálhatna, melly a törvényhozásnak eképen constatirozásával a hazára legszomorúbb jövedőt hozhatna; a városok ügyök kivívására már mindent megpróbáltak, tetlek lépéseket a kormánytól, 's azt is mondották, hogy az országgyűlést itt hagyják; de győződjenek meg, az e-féle felszeg eszközökkel célt érhetni sohasem fognak, ha mi segíteni nem akarunk; — fejenkénti szavazatot követelnek, de mit mi addig, mig a polgári rendnek képviselői rendszere organisálva nem lesz, káros következés nélkül nem adhatunk; — hogy tehát a mindenki által ohajtott cél minél előbb sikeríthetessék, fogjunk a választmányi munkálat tárgyalásához, itt mindenkinek, mint eddig, van szava, azonban a városok ügye, a bányászati kérdéssel össze nem hasonlítható, mert a városok életeleme nem ollyan hermetice elzárt valami, hogy ahoz mások, mint magok a városok szölni nem tudnának. — Egy másik megyei követ bár a városokat jelen szomorú helyzetükből minél előbb kiemelni ohajlja, mégis a szavazat kérdését előlegesen tárgyalatni nem kívánta, hanem mindennek előtt azon főkérdéseket vélte elhatározandóknak, mellyek nélkülözhetlen feltételek t. i. a városoknak kamarától függetlenítése, 's ha ezen kérdésen átestünk, ugymond, akkor lehet aztán csak szó vokokrol; annak kivételése leginkább keltőn áll: a városokon, és a kormányon; a városok ugyan mint hogy itt javok forog kérdésben, ügyök előmozdítása végett magokat váltás ki. Az elnök megjegyzi, hogy a kamarától függetlenítés külön sban levén

megemlítve jelenleg itt kérdés alá nem jöhet; az utána következett megyei követ pedig mondá: ugy látszik jelenleg meddő mezőn áll a tanácskozás, 's szükséges, hogy egymásnak megnyugtatólag válaszoljunk, mert ezen kérdés valamint közvetlen a hazát, de leginkább őket érdekli, 's azért ohajlja, miképen a kir. városi követek is, hozzá szólhassanak, mivel nem olly csekély e tárgy, hogy azt egy gúnymosolylyal be lehessen fejezni; nem azt kívánják a városok, hogy itt mindjárt a fejenkénti szavazat megadassék, hanem csupán azt: miszerint e szönyegen levő tárgybani felszólásuk, mint kik saját állapotjokat leginkább ismerik, nyomatékul birjanak szavazattal. Egy másik megyei követ ezen elvet pártolólóg felhozá még, ha a városok ügyök kivívására minden alkalommal fel nem szólaltak volna, az mit most elhatározni kívánunk, még talán csak 50 év mulva történhetett, mert áll azon mondas: segits magadon majd isten is ugy segít rajtad; elismerer továbbá, mikép az eddig alkotott törvény csak provisorium, de ez nemcsak a kir. városok, hanem még inkább a nép irányában is áll, mert azon milliók még meg sem kérdezettek. — A harmadik megyei követ: ha arról volna kérdés, mikép fogadjunk egy új elemet az alkotmány sáncaiba, akkor megértené azon városi követ mondását, ki az új elem befogadására szölok emelt, de a kir. városok az alkotmányba már befoglalvák, és csak független állásba szükséges őket emelni; — szölok a jövedőre mitsem kíván építeni, mert az igen csalékony; engem, ugymond a jövedő nem rettent, nem biztat kecsgetető reményekkel, engem csak az igazság érzete vezérel, hogy a városoknak illő representatiót engedjünk a törvényhozásban, üdvös lesz ez hazánkra nézve mindenesetre, azonban hogy ezen elem a nemzeti érdekeket össze fogja-e olvasztani, vagy még szertébb ágoztatni, azt csak az idő mutathatja, 's jelenleg meghatározni lehetetlen, ha a statuséletbe ezen városi elem felvéve nem volna még, a szölok nem látná befogadásának nélkülözhetlen szükségét; most azonban a méltányosság kívánja, hogy ügyök előmozdítatván kellőkép kifejtessék, mert a nemzetnek hátráló lépéseket tenni nem szabad 'sat. — Ezen discussio folytában a Rk nagy többsége a választmányi munkálat tárgyalását megkezdeni kívánta, 's a ker. elnök felhívá a még szölni kívánókat, ha szölokuktól elállnának, mivel észrevételeiket ugys a munka tárgyalása alkalmával majd előterjeszthetik; — egy városi követ: miután az elnök kimondá a többség kívánatát, én a tanácskozások rendes folyamát gátolni nem akarom, ha a városok alkotmányos jogai egyedül csak historiai alapokra volnának építve, kész volnék hallgatni, de a jogok nem historiai, de törvényben gyökereznek, ez nem olly jog, melly csak most leune törvény erejére emelendő; nevet-ségesnek tartanám felszólalásunkat, ha minden hatály, 's nyomaték nélkül enyésznek-el; azért küldőim nevében ezen munkát, mint hova a városok képviselői be nem folyhattak, 's egyedül a harmadik Rend által készített, törvényesnek soha elismerni nem fogom (a városi követek nagyrésze kiállt — mindnyájan). Egy megyei követ: nem tudok eligazodni, a kir. városok jelen kívánásával; mult napokban midőn arra szavaztunk, ma vegyük-e fel a coordinatio kérdését, vagy pedig akkorra halasztjuk, midőn a szavazat ügye fog elővetetni, a kir. városok a coordinatio minél előbbi felvetelét sürgették, most ugy látszik, hogy az annak tárgyalásába hoozátkozást, és így a coordinatiót nem akarják. Egyik városi követ feledvén, mikép a városok semmitsem ohajtának forróbban, mint a coordinatiót, a városoknak törvényben gyökerezett jogai vannak a status-élet gyakorlatára, 's ez alkalommal nem egy új status befogadásáról van szó, 's azért saját ügyeik tárgyalásánál tetleges részt kívánunk venni, miben ha a RRk nem részesítendik, az előbb szöltott városi követtel egyetért, 's ezen munkát egyedül csak a harmadik Rend munkájának fogja tartani; végre pedig megjegyzi, hogy talán nem fogják rossz neven venni a RRk, ha a kir. városok képviselői az önvédelmökre felhozott okok előterjesztése által egy pár órát a szölassal elfoglalnak. Végre még egy városi követ szöltott, mondván: nem szölnék, ha a mindnyájan szó olly erősen nem hangzott volna; ezennel tehát kijelentem, hogy én, mivel a városok belsejüket elrendezését elérni küldőimmel leginkább ohajtom, a mindnyájunkhoz nem tartozom. —

Ezután a ker. választmányi munkálatot ker. Jegyző Szentkirályi M. olvasván:

„A szab. kir. városok helyhatósági belsejüket és orsz. gyűlési aránylagos szavazati joga egyedül ezen törvényen alapszik. Minden ezzel ellenkező törvény, gyakorlat, vagy határozat eltöröltetik.“

Egy városi követ, e czikket, innen mellőztetni kívánta, 's azt csak akkor vélte kimondandónak, midőn majd az operatum végig tárgyalatik, mivel csak ott mondhatni meg: áll-e azon törvény, mellyben a városok szavazati-

Tegyük csak fel: hogy akét első országos Rendnek, mely is a felső táblát képezi, eszébe jutna felállítani és kimondani: „Mintán jelenleg a megyék kövelei nagyobb részben cortések 's lélekvasárlások által, a tudvalévő kihágások közt, tehát éppen nem törvényszerű és szabad módon, választatnak, annál fogva, míg majd mi a megyei köveket választását, és egy úttal az egész megyei rendszert saját akarattunk, vagy — ha úgy tetszik — belátásunk szerint el nem rendezzük, addig ezeknek az országgyűlésen törvényes befolyás, az egyenkinti szavazat meg nem engedtetik, 's őket legfeljebb, és csak azon esetre, ha mindannyian egy értelemben szólnak, egy szavazat gyanánt kell számba venni.“ Nemde illy eljárásban egy csepp igazság, méltányosság, vagy józan logica sem rejteznék? — fiat applicatio. — Vagy mutattassék meg az előbocsátottak közti valóságos különbség. A városiak azon első panasza tehát, hogy elébb mint sem a joguk mellett világosan szóló törvények eltörültek, sőt akkor is, midőn az őket leginkább, 's egész belső életüket érdeklő kérdések tárgyaltatnak, a törvényes befolyás, és szavazat fölök megtagadtatik — ezen panasz, mondom, nagyon is alapos és igazságos.

Mi már a második pontot, ugymint az eddigi törvényekben alapult 47 városi szavazatnak 16ra leolvasztatását illeti, én ugyan állatom, mikép illyen panasz, annak itté szöke előtt, ki már régen nagy kegyesen 13ra szoritotta a városi szavazatok maximumát, meg nem állhat; azonban szabad legyen vélekednem, hogy ezen kimondás még nem törvény, még nem absolut igazság, még nem szentírás. *) Azon nehézségeket, melyek a szavazatok töredékes használatát **) okvetlenül kísérik, elmellőzve, mivel azokon még is in ultima analysi valamikép segíthetni: — elmellőzve még azt is: hogy a divatos szabadelmű korszakhoz jobban illik, azokat, kiknek jogaik még nincsenek, jogokkal boldogítani, mint ellenkezőleg azoktól, kiknek századok óta vannak, a jogokat elszedni, vagy mi itt majd egyre megyen — azokat gúnyos csekélységre leolvasztani: — mert hol a salus patriae áldozatokat kíván: ott még illy jogokat is vinni kell a szent oltárra. — Ezeket, 's több életét elmellőzve — noha én a jövőbe mélyebben csak egy nem tekintetek — mint talán az iránycikkírója sem — azt azonban merem tagadni, hogy a városi szavazatok mint egy új elem a törvényhozásban, hatalmas factor gyanánt fegyvernek befolyhatni nemzet-életünkre, mint egyelőre tanácsos, szükséges, vagy hasznos lehetne; — abban is bátor vagyok kételkedni, hogy a városi szavazatok 13rai leolvasztása nem álok okra épült tény, hanem legegyszerűbb, legtermészetesb kifolyása amaz országglási elvnek, mely az állományi nagy gépezet mozgonyainak hatásos alkalmazásában mindig a legnagyobb ovatosságot, 's az azok közreműködése által kifejlendő eredmény lehető legbiztosb számait akarja figyelembe vétetni. (folyt. jövő számban)

*) Es ap. kir. Főlsége az egri főkapitányban éneklokanonokká Ruttner Ferencz pánkotai főesperest, órikanonokká Ruskoványi Agoston idős mesterkanonokot, székesegyházi főesperessé Radics Ferencz ifj. mesterkanonokot, és pánkotai címz. főesperessé Halmos László mellőztetett kegyelm. kinevezni.

Szerkesztő hivatalunknak a miskolci tűzkárvallatok részére gyűjtött 115 váltó f. 50 kr. adakozási összeget tek. Bényei László ügyvéd ur a nála volt aláírásai ivvel együtt átadván (melly szerint t. Benyovszky Péter adott 25 v. f., Simon Florent 5 f., Hegedüs Lajos 5 f., Henger Müller Mihály 5 f., Tattay Mihály 50 kr., Névtelen 5 f., Feuer Fülöp 2 f. 30 kr., Gombay Menyhért 5 f., Ladomérsky János 50 kr., Gál János 5 f., Sproch Józ. orvos 5 f., Kovacsics Pál 1 f. 40 kr.; a gyűjtő Bényei László ur maga 50 fr. — összesen 115 f. 50. kr. váltóban) ugyan azt Miskolcz város főbírájához, mint hozzá intéztetett, legott meg is küldjük.

Nemzeti színház. Igazgató Bartay Endre úr. a nemzeti színházi zenekar tökéletesbülését 's a magasb zeneművészetbeni kiképzését elősegíteni ohajtván: más részről színjátékokban a felvonás közti zenedarabokat újakkal, nemzeti szelleműekkel, és így a magyar közönségre mindig nagyobb hatásuakkal szaporítandó, 's a magyar zene eredeti stílusának kifejlését ez által is eszközöndő: előkélte magában, hogy e czélokra, időnkint pályadíjakat tüzend ki. Ezen szempontból indult ki az idén is, midőn július 28kán három darab arany pályadíjt nyert ki, a nemzeti színházi zenekar tagjai közül által elnyerendőt, ki a legjobb színjátéki ouverturát szerzendő. A föltételek következők valának: 1ször hogy az ouvertura nemzeti szellemű: 2ször hogy eredeti, nem másokból összetelődött: 3ször, hogy minden más hozzájárulta nélkül, maga a szerző által legyen szerkesztett és instrumentírozott. A pályamunkák név nélkül, jelígs 's a szerző nevé magában foglaló levéllel beküldetésére határnapul augusztus 15ke volt kijelölve: mely napig négy pálya-ouvertura küldetett be, következő jelmondatokkal: I. Az élet legbecsesbike a szabadság. II. Túl a dunán, túl a tiszán, Te vagy legszebb magyar leány. III. Tett helyett akarat. IV. Küzdj, mint szirt a viharral. Ezen ouverturák előleges is megvizsgáltván: mind a négy előadhatónak találtatott. A jutalom odaítélésére következő tagokból szerkesztett bíráló választmányi kéretett és nyeretett meg: u. m. elnökül mélgos gróf Festetics Leo, választmányi tagokul t. cz. Brand Mi-

kérdést mindenek előtt eldönteni, hogy rólunk nélkül-lők helyhatósági állásuk ne szabályozassék. Szerk. *) Távollégyen illüknek czikkeinkben kifejtett szerény nézeteinknek illyesmit csak igényelni is akarni. Szerk. **) Ezt alkalmazásban mi is sok és nagy nehézségekkel járónak tartjuk, 's azért nem is pártoltuk, 's nem is pártolhatjuk. Szerk.

hál, Brauer Ferencz, Ciabatti, Moriani uralt mulató olasz művész, Erkel Ferencz, Fancsy Lajos, Grill József, Petrichevich Horváth László, Konti Károly, László József, Mátray Gábor, Schindelmayer Károly, Szerdahelyi József urak. — Ezen bíráló választmány october elsején ösz-szegyülvén, a négy versenyző ouverturát sor szerint teljes zenekar által előadta. Előadás közben a versenyző művek szépsége által meghalva, tek. Petrichevich Horváth László úr második-pályadíjra 10 peng. forintot, mélt. gróf Festetics Leo úr pedig harmadik díjra 5 peng. forintot lűztek ki; mely pályadíjakat az elsővel együtt, tanácsko-zás után, szavazat útján, a választmány következőleg ítélte oda: az első, három darab arany pályadíjra a 4dik számu; a második 10 pengő forint pályadíjra a 3dik számu; a 3dik öt pengő forint pályadíjra az első számú ouvertura itéltetett méltónak. A második számú pálya-ouvertura, ambár nincs minden zenési érdem nélkül, nem levén nemzeti szellemű, mint a kikötött föltételeknek meg nem felelő, nem jutalmaztatott. Felbotatván a jelígs levelek, kitünt, hogy, az 1s és második mindkét pályadíjt nyert ouvertura szerzője Doppler Ferencz úr, nemzeti színházi első fuvolyás; a harmadik díjt nyerté pedig Ellenbogen Adolf úr, nemzeti színházi hegedűjátészó. — A díjak kiosztása után, a jutalmazott ouverturák ujonnan eljátszatván, a harmadik díjt nyert ouvertura nép-szerűsége tekintetéből, t. Petrichevich Horváth László úr a harmadik pályadíjhoz még 5 pengő forintot ajándékozott — 's így ez is 10 pengő forinttal jutalmaztatott. — Ezen, mint egy csak próbául kitűzött, csekély pályadíj reménytelen jó sikere által is ösztönözötte, fentebbi ígérete következtében, az igazgatóság nem sokára új és nagyobb szerű jutalmat fog hirdettetni. Kélt Pesten october 2kán 1843. Szigligeti titoknak.

Oct. 10. a Szerző javára bérlésünnezzel tizenöt-dzször fog adadni. Tiszta jutítás 1842 a m. t. t. által 100 arany pályadíjjal jutalmazott eredeti vigjáték 4 felv. Itta Nagy Ignác z. Ezen vigjáték a m. t. t. által már jutalmazva és kinyomattva levén noha nem tartozik azon színművek sorába, melyeket az igazgatóság jutalmazni ígért: 's noha körülményei nem engedik, 's lehetőségben nem áll a szerzőt, ugymint érdemelné, 's miként részéről is ohajtaná, jutalmazni: azonban a siker és hatás által indítatva, mellyet e mű a közönségre folyvást gyakorol, meg nem állhat, hogy ez által is a szerző iránt tisztelést 's teljes elismerést, 's az eredeti drámai irodalom iránt figyelmét tanúsítsa. Kélt Pesten october 5kén 1842. Szigligeti Eduard, nemzeti színház titoknok.

Nyilatkozat.

Mintán a t. cz. közönség egy része között, miként tudomra esett, olly áhír terjesztetett el, mintha én a szerencsétlen miskolcziai javára adatott opera darabban fellépésemért magamat megfizettettem volna: magam igazolása végett, ki mindig boldogságomnak ismerem jótékony előadásoknál az emberiség szent ügyének feláldozhatnom saját magány érdekemet, szükségesnek láttam, ezennel alássan értesíteni a tisztelt közönséget, hogy én a fentebbi jótékony czélú fellépésemért nemcsak meg nem fiztettem magamat, hanem még a személyem körül tett föltételek költségeit is, ki különben illy alkalomra rendszeren megfirttetni szokott, sajátomból ingyen tevém meg. Schodelné.

Országgyűlési tudósítások. Pozsony september 27kén.

LXIV. Kerületi ülés. A katonai élelmezés és szállásolási tárgyában mult ülési határozat nyomán készített üzenetet 's felirási javaslatot Ghiczy Kálmán kerületi jegyző felolvasván, köziratra rendeltetett. — Ezután előkerült a városi képviselőkül annyiszor itt az országgyűlésen sürgetett, 's az egész haza által ohajtott sz. kir. városok kérdése. Mielőtt azonban a kerületi választmányának munkálata pontonkint tanácskozás alá vétetett, Bezeredy ker. elnök előadá, hogy a munkálat tárgyalása előtt egy városi követ szólni kíván, (a RRk részéről: halljuk!). A szót kért követ illy értelemben nyilatkozott: Küldöm a sz. kir. városoknak azon gúnyteltjes állását, melybe országgyűlésen helyezték, felette fájlalják, különösen, hogy a városoknak az ország többi RRdeivel egy forrásból merített jogai csonkítvák és országgyűlési állásuk egészen megsemmisítve van; mélyen érzik ugyan azon hiányokat, mellyeket, a kir. városokon javítani, részint a kincstártól függetlenítéssel, részint pedig a belszerkezet módosításával szükséges; a harmadik Rendnek egyetértése — mond tovább a szóló — a kir. városokkal, legnagyobb emeltyü lehet a haza virágzásának, jólétének 's boldogságának eszközzésére, — 's azért szívből üdvözlém, Tolna nagyérd. követének mindjárt az országgyűlés elején tett indítványát, mert hittem, mikép a kir. városok ohajtásai, kívánatai nem fognak pusztában elenyészni, 's a polgári rend eljut valahára oda, hova az alkotmány őt helyezi; ohajtták ugyan, mint mondom, küldöm a városok belszerkezete czélszerű elrendezését, azonban mielőtt ennek részletes tárgyalásába bocsátkoznánk, végzés által kívánom eldönteni azon kérdést: vajjon a negyedik Rendnek e tárgyban nyilatkozása, mint saját életkérdésében, nem fog-e hatály nélkül elhangzani? — Utána egy más városi követ imigy szól: mult alkalommal midőn a kir. városok kérdése szóba jött, a választmány kiküldéséhez szívből járultam, mert a városok jóvendőjét ez által föltételezvo

látom; legujabban nyert utasításomnál fogva mind e mellett nem szükség megérinteni azon méltatlan állást, mikép törvényben alapult követelési jogaink érvénytelenek és ek'p az ország köz dolgainak intézésében, a cselekvésben részt nem vehetünk, mivel a nemzetiségi érdekektől való idegenkedéssel vádoltatunk; ugy hiszi szóló — hogy ennek keserű gyümölcsötől a RRk bölcsesége meg fogja őni a hazát, mivel a köz haza legfőbb czélja a köz érdek összeforrasztása; a polgári rendnek alkotmányos jogait 's szabadságait erősíteni, mint a kir. propositiók, 's a törvényhatóságok kívánatai igényljk; sőt ha az ország mostani léte tekintetbe vétetik, midőn a rendtelenségek, erköletelenségek lábra kapnak, azoknak gátlása 's elnyomására a városoknak tekintélyét 's alkotmányos állását fenntartani sőt növelni szükséges. — Végre emlékeztető szóló a RRketek azon alkotmányos jelmondatra, „semmit rólunk nélkülünk“ mellyet a harmadik rend olly örömmel szokott mindig karolni, ezt a negyedik rend is szintazon joggal követelheti, kivált most, midőn a kir. városok létele századokra fog elintéztetni; pártolván az előtte szólott városi követ indítványát, kívánta: hogy ez uttal a városok szavazatai számítottassanak.

— A harmadik városi követ beszédében megemlíté: hogy ambár a városok coordinatíóját ohajlja, sőt mulasztatlan szükségesnek ismeri, mégis a választmányi munkálat ellen, mellyet a harmadik rend, a negyedik rendnek tetleges befolyása nélkül, törvénytelenül készített, kénytelen ovaszt tenni, 's mindenek előtt a városoknak egyenkinti szavazat megadását sürgette; — (A városi kövelek részéről hangos: mindnyájan) és illy értelemben szólottak még több városi kövelek. — Az ezeketán először szólott megyei követ: a mint egyrésztől elismert a polgári rendnek ezen gúnyteltjes állását, 's hogy a nemesi rendnek ezen elnyomása igazságtalan, mellyen változtatni 's javítani minden-esetre szükséges: ugy másrésztől, mond a szónok, a városi kövelek magok el fogják ismerni, hogy ezen állásukon jelenleg változtatást tenni lehetetlen, mert ezen állásuk valóságos constatiozott tény, 's e mellett törvények hoztattak; 's most, midőn a nemzet a kir. városokat azon gúnypadról leemelni akarja, azt gondolják-e a kir. városok: hogy elég már egyoldalú végzés által a szavazatot megadni? megfoghatlan előttem, hogy ezen ker. táblának egyoldalú végzése elég garantíát nyújthatna a jog megtartására; mert csak ollyan törvények birnak teljes erővel, mellyek felséges királyunk által szentesítettek, 's én törvény által kívánom biztosítani a kir. városok voksait; megvallom, szégyen töltene keblemet, ha olly jogot engednék, mellyet egy végzés által ismét vissza venni lehetne; sat. — Hozhatnánk ugyan a kir. városok többségének országgyűlési voksaira nézve a historia homályos aknáiból adatokat fel, de azon esomót, hogy mikép gyakorolták, 's mikor vesztették el, feloldani lehetetlen; minthogy pedig illy rögtön a törvényes szokásnak megváltoztatása nem történetik, másrésztől pedig a kiengesztelődés, és simulás rokonszenvet fog a küldökbek gerjeszteni, 's azok, kik ténylezői a törvényhozásnak, bizonyosan nem fognak igazságtalanok lenni a kir. városok iránt, azért várakozzanak, 's kérte a ns. városok köveleit: szóljanak a tárgyhöz, mint eddig, de valamint eddig szavazatot nem adhattak, ugy még ezuttal se követeljenek. — Utána ismét egy városi követ szólott, 's elmondá, mikép alig ismerhet nagyobb fontosságu ügyet, mint minő a kir. városok kérdése; nem szeretnék azonban félreértetni, legkevésbbé pedig collegáim által, az e tárgyban kifejtendő nézeteimnél, mert számot adtam minden eddig tett nyilatkozatimért. — Midőn a statusletnek több factorai, a müipar, kereskedés képviselve nincs, akkor nem ohajtom a különbféle castokbul összeszött fractio osztályát, melly a müipar korlátok közé szoritja, 's annak kifejlődését 's virágzását ezáltal gátolja, ezen jogokba behelyezni, hogy a hatalom osztályról osztályra terjedjen, — 's ekép galvanismus mozgásával az egészséges organismuson is működjék; nem szölok ezen operatumhoz, de szó van itt egy új elem befogadásáról, mellytől mint legifjabbtól egykor szót fog kölcsönözni a status többi fennlévő organuma, a haza köz boldogságának munkálkodásában, mert ezen elem mint új, és legifjabb a chemia nagy processusában fel fog olvasztatni, — hasonlatosság van nézetem szerint a franciaia 1789ki év s' a mi 1843k. évi átalakulási korszakunk közt; itt ugyan félreértetni nem kívánok, 's tudom, hazánk azon tulságtól nem tart, mellye akkor a franciaia átalakulási kor rántatott, nem tart különösen azért, mert igen nagy különbség van hazánk jelen 's Franciaország akkori állása közt; mi az alkotmány jótékonyágát szüntelen élvezhetük, mig az absolutismus bilincseiből tegnap kibontakozott franciaia könnyen tulságokba eshetett; még akkor a franciaia committenseinek füzérenkint adta az utasítást, 's a nemesség adót fizetni nem akart, vagy ha fizetett, csak

subsidiumot, meghatározott mennyiséget, vagy bizonyos ideig fizetendőt ajánlott, mert mint nemesség az adó nevet elfogadni nem akarta, kijött ekkor Syesnek ismeretes rüpirata melyben azt kérdezi: mi a tiers état? most semmi; és mivé kell lennie? mindenné, 's kilépett a francia nemesi aristocrazia helyébe a boltosok aristocraziaja 'sat. Nem ohajtának, monda tovább, illy osztályt exclusive a köz igazgatás sak-játékába, azért talán, hogy egy pionnal több legyen, mely idővel elüthetné a lovat, de egy olly osztálynak alakítását kívánom, mely a többinek szögletességét kisimítsa; nem szölok egy legközelebb de egy távulabb jövendőről, 's hiszem, hogy a nemesség nálunk is adózni fog. Anglia aristocraziaja századok óta adózik, 's jelenleg, ha a gabnatörvény 's birtokrendszer új alapra fog állíttatni a norman-szász épületei össze fognak roskadni; nálunk is a Iac 9us a hon javára és nagyságára óriási lépéseket készülni tenni, de ha egyoldalul a földi commissumok, majoratusok fentartatni söt nevetleni fognának — mi ugy hiszem e házban többséget nyerni soha sem fog — ez, előhaladásunkat minden bizonynyal tovább is megakasztaná, — én a kir. városokban első szemét látom azon nagy láncznak, mely összeforrasztandja idővel a nagy tyusba a többi, eddig be nem fogadott elemeket, 's kívánom, hogy ezek coordinatioja, mintául szolgáljon a majdan bekövetkező megyei coordinatióra, 's lelkiismeretem meggyőződése szerint, ugy hiszem, hogy valamint a művész, ki midőn művét emelkedni látja, mintáját összetörri, ugy a nemzet is midőn teendőit bevégzendí, a mintát összetörri, mert a szölok nem a municipalitás képében látja a nagy emelkedett hazát; nekünk még igen messze terjednek teendők, több nemzetiség fölé kell emelnünk a magyart 's száz különvált érdekeket egybefűzni: nekünk mindezekre a szabadságot, jogegyenlőséget kiterjesztenünk szükséges. Megismerem ugyan, hogy a municipalis jogoknak köszönhetjük alkotmányunk fentartását, de nem hiszem, hogy neki köszönhetnők valaha concentricus statusú fejlődésünket, és szükségesnek tartom egy két pont kijelölését, mely a centralisationnak egykoron nyugponton szolgáljon. Midőn az összes haza majdan képviselvére lesz, akkor ezen teremben nem Karok és Rendek, hanem az egy nemzet képviselői fognak helyet foglalni; ezen elvek ellenében felhozható minden historiai adatot parányinak és meddőnek tekintek, 's ha szilárd alapra akarjuk a közügyet építeni, és halasztását nem akarjuk: akkor jó lélekkel kinyilatkoztatom, mikép lemondok a szavazat sürgetéséről. Igaz mi legjobban érezzük, kik a tárgyhöz nem szólhatunk, a polgári rend és a haza köz szükségét; azonban ha ügyünkre üdvös siker háromolhatik, a jövő országgyűlésre sok ügy ki fogja magát vinni, mely most nem eszközölthetők. — Ezután egy megyei követ mondá: miképen küldői mindig méltányolták a polgári rend kívánságát 's azokat e fonák és visszás állásból kiemelni kívánják, mert átalakulás korszakában élünk, hol a jogoknak nem megszorítása, de kiterjesztése a fő elv; a városok eredeti intézkedésekben mindig a szabadságot, jogegyenlőséget pártolták, 's azt Europa majd minden nemzetinél kivitták, amde ezen szabadságok kivívása után szabályokat állítottak fel, a polgárokat a jogoktól megfosztották, 's a nélkül, hogy az aristocratiai hatalom terjedésének gátul szolgálódnak, külön többnemű aristocratiait állítottak fel, 's alkotmányos intézetekben nem akarnak a többi polgársággal összeolvadni; 's olly elem tüzhelyévé váltak a városok, mely a polgári egyenlőséget köréből kirekeszti; a nyilvánosság, mely a hatóságnak fő kelléke, tanácskozási terebéből ki van zárva, 's a városok a Helyt.tanács kormánya alól kivételven a kamarai hatóság alá rendelvek, kötelességünk ennélfogva egész ovatossággal módokrul gondolkozni, mely által a polgári rendet ezen állásából kiemelheszük, és szabadságot biztosíthassuk, mert csak így fogjuk elérhetni az összeolvadást, de hogy szilárd alapja legyen, mindezen jogokat, és képviselői állást törvény által szükséges biztosítani; a szölok tehát felszólítja a városi képviselőket, hogy mig mindezek megtörténendők, nyugodjanak meg mostani állásukban. Egyik városi követ a tárgyra nem ereszkedik, egyedül az indítványt levő városi követnek kíván felelni: ez előtt harmad nap, mondá, midőn a bányászat ügye volt szönyegen, örömmel hallotta a ker. választmányi kinovezésénél azon elvet kimondatni, miképen a választmányi tagok választásánál ezuttal nem a kerületekre, hanem leginkább olyanok választására legyen tekintet, kik a dologban leginkább jártasok 's ha a bányászati kérdésben a bányaugy-örtök olly méltánylásban részesültek, ugy hiszi, hogy a kir. városok elrendezése tárgyában a városi követeknek előadásit is, mint kik legjobban ismerik az elhárítandó akadályokat 's nehézségeket, méltányolni fogják, azért megnyugszik abban, hogy a választmányi munkálat tárgyalás alá vétessék. — Egy más városi követ mondá: mi-

kép nagy aggodalommal hallotta egyik megyei követ által a kir. városok országgyűlési szavazata ellenében okul felhozatni, hogy gúnyos állásunk már constatizott tény, 's így eddig is és ezentúl is fognak törvények alkotatni; ez igen furcsa logica a szölok előtt in praxi: hogy ha valaki a törvényt megsérti, — mivel már el van követve a bűn — tehát a törvény nem áll; ezen elv constitutionalis országban nem állhat, tudja ezt a harmadik Rend is, mivel a törvények sértéséből támadott sérelmeink már utóbb annyira szaporodnak, hogy teve kell azok hordására; ha az alkotmány elveit önállóságában fentartani kívánjuk, a negyedik Rendnek a törvényhozásban illő befolyást szükség engedni, eddig az egész 4dik Rendnek kizárásával hozott törvényeket — mint már több ízben is kimondotta — másnak nem tekintheti, mint ex ratione status publici hozott provisoriumnak, mert csak ott lehet valóságos törvényt alkotni, hol a statusok egymás közötti viszonyban feloszlanak. — Mondatott még az indítványt pártoló városi követektől, mikép itt nem új elem behozataláról van szó, mert a kir. városok a magyar alkotmányok századok óta részes tagjai, 's ha most fogadtatnának be a sorompóba, akkor bizonyosan a szavazati jog követelésére szót legelsőbb emelni nem fogtak volna; — kik a törvényes szokás fentartását említették, nem ismerhetik el azt, hogy a városok törvényes jogaiól lett kiüthetése az elidősülés eszméjét rejtene magában, mivel abban a városok soha nem egyeztek vala. Egyik szölok az időpont juttatja eszébe — mondá, — midőn a törvényhozásnak a kir. városok túlhatalmú befolyásának gátlására az 1687. 17. t. cz. kellett alkotni, 's ha ezen időszakot a kir. városok jelen állásával összehasonlítjuk, nem képzeltette, mikép foszthatni meg őket törvényben gyökerezett szavazati joguktól, most kivált midőn mind szellemi tekintetben, mint politikai műveltségben kifejtettebbek; kérte tehát a Rket, hogy most midőn a kir. városok jövendője századokra elintéztetik, azon városi követeknek, kik a Hármaskönyv Sk. czimje értelmében az összes városi polgárság befolyásával választattak, a tárgyalandó munkálatban, tetleges részt és szavazatot engedni méltóztassanak. — Más részről ellenben néhány városi követ kijelenté, hogy mivel küldöiknek legforróbb ohajtása a kir. városok coordinatioja, 's ezt ezen munkálat tárgyalásával leginkább látják elérhetni, annak fölvetelét akadályozni nem akarják, 's reménylik, miszerint a városi követeknek minden helyes előadásuk, mint eddigis, de leginkább most méltányoltatni fognak. — A városi követek nyilatkozatai után egy megyei követ mondá: a mai tanácskozás különösen meglepett; midőn még ezen munka távol állott, első fellépésünk óta mindig azzal ostromoltak a kir. városi követek, mikor fogjuk a kir. városok ügyét felvenni; hogy ezen testületnek út-és élet-ere a hon javára minélelőbb biztosan működhessek; ugy hiszem e cél elérésére eleget tevének, midőn a tolnai indítványt mindjárt az országgyűlés küszöbén elfogadtuk, most kezeinknél van már a munkálat 's mikor azt a tanácskozás térére vinni akarjuk, magok a városi követek akadályoztatják; midőn ezen kérdés először az országgyűlésen megpendült, több hatálygyakorlást engedni mind eddig vala egy megyei követ sem kívánt. A multban merengeni nem szándékom, 's az ez után lett példákat felhozni nem kívánom, hiszem azok ujonan alakíttatni nem fognak, mert e tény olly adatokat szolgálhatna, mely a törvényhozásnak eképen constatizálásával a hazára legszomorúbb jövendőt hozhatna; a városok ügyök kivívására már mindent megpróbáltak, tettek lépéseket a kormánytól, 's azt is mondották, hogy az országgyűlést itt hagyják; de győződjenek meg, az e-féle félszeg eszközökkel célét érhetni sohasem fognak, ha mi segíteni nem akarunk; — fejenkénti szavazatot követelnek, de mit mi addig, mig a polgári rendnek képviselői rendszere organisálva nem lesz, káros következés nélkül nem adhatunk; — hogy tehát a mindenki által ohajtott cél minélelőbb sikeríthetessék, fogjunk a választmányi munkálat tárgyalásához, itt mindenkinek, mint eddig, van szava, azonban a városok ügye, a bányászati kérdéssel össze nem hasonlítható mert a városok életeleme nem ollyan hermetice elzárt valami, hogy ahoz mások, mint magok a városok szólni nem tudnának. — Egy másik megyei követ bár a városokat jelen szomorú helyzetükből minél előbb kiemelni ohajtja, mégis a szavazat kérdését előlegesen tárgyalatni nem kívánta, hanem mindenek előtt azon főkérdéseket vélte elhatározandóknak, melyek nélkülözhetlen feltételek t. i. a városoknak kamarától függetlenítése, 's ha ezen kérdésen átestünk, ugymond, akkor lehet aztán csak szó voksokrol; annak kivételése leginkább keltő áll: a városokon, és a kormányon; a városok ugyanis minthogy itt javok forog kérdésben, ügyök előmozdítása végett magokat váltásák ki. Az elnök megjegyzi, hogy a kamarától függetlenítés különiban levén

megemlítve jelenleg itt kérdés alá nem jöhet; az utána következett megyei követ pedig mondá: ugy látszik jelenleg meddő mezőn áll a tanácskozás, 's szükséges, hogy egymásnak megnyugtatólag válaszoljunk, mert ezen kérdés valamint közvetlen a hazát, de leginkább őket érdekli, 's azért ohajtja, miképen a kir. városi követek is, hozzá szólhassanak, mivel nem olly csekély e tárgy, hogy azt egy gúnymosolylyal be lehessen fejezni; nem azt kívánják a városok, hogy itt mindjárt a fejenkénti szavazat megadassék, hanem csupán azt: miszerint e szönyegen levő tárgybani felszólásuk, mint kik saját állapotjokat leginkább ismerik, nyomtatékkal birjon, és így csak a városok elrendezése kérdésében birjanak szavazattal. Egy másik megyei követ ezen elvet pártolól felhozá még, ha a városok ügyök kivívására minden alkalommal fel nem szólaltak volna, az mit most elhatározni kívánunk, még talán csak 50 év múlva történhetett, mert áll azon mondas: segits magadon majd isten is ugy segít rajtad; elismeré továbbá, mikép az eddig alkotott törvény csak provisorium, de ez nemesak a kir. városok, hanem még inkább a nép irányában is áll, mert azon milliók még meg sem kérdezettek. — A harmadik megyei követ: ha arról volna kérdés, mikép fogadjunk egy új elemet az alkotmány sáncaiba, akkor megértené azon városi követ mondását, ki az új elem befogadására szót emelt, de a kir. városok az alkotmányba már befoglalvák, és csak független állásba szükséges őket emelni; — szölok a jövendőre mitsem kíván építeni, mert az igen csalékony; engem, ugymond a jövendő nem rettent, nem biztat kecsesgő reményekkel, engem csak az igazság érzete vezérel, hogy a városoknak illő representatiót engedjünk a törvényhozásban, üdvös lesz ez hazánkra nézve mindenesetre, azonban hogy ezen elem a nemzeti érdekeket össze fogja-e olvasztani, vagy még szertébb ágoztatni, azt csak az idő mutatandja, 's jelenleg meghatározni lehetetlen, ha a státuseletbe ezen városi elem felvéve nem volna még, a szölok nem látná befogadásának nélkülözhetlen szükségét; most azonban a méltányosság kívánja, hogy ügyök előmozdítatván kellőkép kifejtessék, mert a nemzetnek hátráló lépéseket tenni nem szabad 'sat. — Ezen discussio folytatában a Rk nagy többsége a választmányi munkálat tárgyalását megkezdetni kívánta, 's a ker. elnök felhívá a még szólani kívánókat, ha szólásuktól elállnának, mivel észrevételeiket ugyis a munka tárgyalása alkalmával majd előterjeszthetik; — egy városi követ: miután az elnökség kimondá a többség kívánságát, én a tanácskozások rendes folyamát gátolni nem akarom, ha a városok alkotmányos jogai egyedül csak historiai alapokra volnának építve, kész volnék hallgatni, de a jogok nem historian, de törvényben gyökereznek, ez nem olly jog, mely csak most lenne törvény erejére emelendő; nevetésesnek tartanám felszólalásunkat, ha minden hatály, 's nyomtaték nélkül enyésznek-el; azért küldőim nevében ezen munkát, mint hova a városok képviselői be nem folyhattak, 's egyedül a harmadik Rend által készített, törvényesnek soha elismerni nem fogom (a városi követek nagyrésze kiáltá — mindnyájan). Egy megyei követ: nem tudok eligazodni, a kir. városok jelen kívánságával; mult napokban midőn arra szavaztunk, ma vegyük-e fel a coordinatió kérdését, vagy pedig akkorra halasztjuk, midőn a szavazat ügye fog elővetetni, a kir. városok a coordinatio minélelőbbi felvetelét sürgették, most ugy látszik, hogy az annak tárgyalásába bocsátkozást, és így a coordinatiót nem akarják. Egyik városi követ feledvén, mikép a városok semmitsem ohajtának forróbban, mint a coordinatiót, a városoknak törvényben gyökerezett jogai vannak a status-élet gyakorlatára, 's ez alkalommal nem egy új status befogadásáról van szó, 's azért saját ügyeik tárgyalásánál tetleges részt kívánnak venni, miben ha a RRk nem részesítendik, az előbb szólott városi követtel egyetért, 's ezen munkát egyedül csak a harmadik Rend munkájának fogja tartani; végre pedig megjegyzi, hogy talán nem fogják rossz neven venni a RRk, ha a kir. városok képviselői az önvédelmükre felhozott okok előterjesztése által egy pár órát a szölassal elfoglalnak. Végre még egy városi követ szólott, mondván: nem szólának, ha a mindnyájan szó olly erősen nem hangzott volna; ezennel tehát kijelentem, hogy én, mivel a városok belsejükhöz elrendezését elérni küldőimmel leginkább ohajtom, a mindnyájunkhoz nem tartozom. — Ezután a ker. választmányi munkálatot ker. jegyző Szentkirályi M. olvasván: „A szab. kir. városok helyhatósági belsejükhöz és országgyűlési aránylagos szavazati joga egyedül ezen törvényen alapszik. Minden ezzel ellenkező törvény, gyakorlat, vagy határozat eltöröltetik.“ Egy városi követ, e cikket, innen mellőztetni kívánta, 's azt csak akkor vélte kimondandónak, midőn majd az operatum végig tárgyalatik, mivel csak ott mondhatni meg: áll-e azon törvény, melyben a városok szavazat-

joga gyökerezik, vagy nem; erre a ker. jegyző felel, hogy ez a mult orsz. gyűlés nyomán történt, midőn a váltótörvények alkottak, ott is előbb az 1790ki törv. eltöröltetett, mert logikai következtést csak úgy tehetni, ha az eddigi törvények eltöröltetnek, a roszt 's elhanyagolt épületek megsemmisítése után lehet csak új épületek eszközölni; — az utána szólott megyei követ ezen §. szerkezetéből úgy látta; mintha a kir. városok jogát most alapítanók meg, ennél fogva úgy kívánta módosítani: a kir. városoknak országgyűlési aránylagos szavazatjoga jövőre nézve egyedül ezen törvényen alapszik. — A nagy többség a városi követ indítványát helyeselve, a most pro lecto vétetett, 's az a feletti tanácskozás a munkát befejezésére használtatott.

Ker. jegyző olvasván az I. részt a városok-
ról általánosan.

„10 §. A város áll a város környékéből és a városi lakosokból.”

A RRdek ezen szóban környéke nem látták kifejezve a városnak azon területét, melybe hatósága kiterjed. — 's hosszú vitatkozások történtek, mind a környék, határ, kör, körület, terület szavak definitiójával; mondatott, hogy ezen szó környék épen nem fejezi ki azon eszmét, mit a RRk e törvényben általa érteni akarnak, mivel a „környék” alatt csupán az értetik mi a várossal határos, erre nézve egyik megyei szónok a terület szót legközérthetőbbnek vélte használandónak, mivel úgy hiszi; hogy a jogok nem a város területének, hanem a területén lakó polgároknak adatnak, 's ez leginkább a porosz rendszerben kifejtett Bezirk értelemmel is meg egyezik 's lenne ezen szónak subjectiv és objectiv értelme. Egy másik szónok mondá, törvénybe oly szavakat kell foglalni, melyek köz életben is használatnak, a környék leginkább tájéknak, vidéknek mondatik, a szó a körület szót vélte legalkalmazhatóbbnak. Egy harmadik: nem kívánta ide különös új szavakat használni, mivel a magyar-
nak van oly szava, mit ezen értelemben eddig is a köz életben használt, így mondjuk vármegye azaz a várnak megyéje, mely a hatóságnak körét jelenti, úgy szinte mondhatjuk város megyéje. A többség azonban a körület szót fogadta el.

„2. §. A város mint önálló köztörvényhatóság, szabályokat alkot, határozatokat és ítéleteket hoz, azokat végre is hajlja. — más törvényhatóságokkal, közigazgatási testületekkel, és a főkörmányszékekkel közvetlen levelez. Egy szóval felsőbb felügyelés alatt minden tekintetben ö magát kormányozza.”

Egyik megyei követ a felsőbb felügyelés kitételét igen tág értelműnek találá, 's hogy annak más értelem ne tulajdoníthatassék, mint mely a 387. §ban kijelentve van, kívánta, hogy itt a Helyt. tanács felügyelése nyilván kifejeztessék. Erre válaszlattott: miképen Magyarországon más felügyelést, mint a Helyt. tanácsét törvényesen úgy sem érthetni, 's ezen szakaszban mint-hogy általánosan tétetik említés, ha erre, úgy a többi tárgyra is szükséges hivatkozni, — továbbá egy másik megyei követ mondá, hogy a szerkezetet meg kell tartani, mert valamint a megyékre, úgy a városokra is nemcsak a Helyt. tanács, de az orsz. gyűlés is felügyelést gyakorolhat. Mások még véleményezték, hogy a 387. §ra többség hivatkozás, míg a többség a szerkezetet így módosította: Egy szóval jelen törvény értelmében ö magokat kormányozzák, mivel mindazokat körülírni lehetetlen, 's ez által semmit egyebet nem kívánnak a Rk elérni, minthogy a városok a törvény értelmében ö magokat kormányozhassák. — Ezen §. vitatkozása közben egyik megye követe megemlítvén még, hogy az igen sokat foglal magában, mivel oda értetik a limitatio, mértékek vizsgálása, utvámok meghatározása 'sbt., 's ha mindezeket a Rk oda érteni kívánják, akkor a tárgynak ex professo felvételét akarja; azonban a kérdés viszhangra ez alkalommal nem talált.

September 29-án.

LXV. Kerületi ülés. Tanácskozás kezdetén a tegnapi ülésben módosított 2ik §ra egyik megye követe megjegyzé: ha a tanácskozás alá vett ügynek használni akarunk, 's a kir. városok elrendezését még hosszú időre mellőzteni nem kívánjuk, a tegnapi módosítás meg nem maradhat, mert ha a 2ik §ból azon szót, felsőbb felügyelés alatt kihagyjuk, majd azon értelmet tulajdonítandják, mintha mi a kir. városok coordinatiojával azt akarnók elérni, hogy a kir. városok minden tekintetben ö magokat kormányozzák, mivel pedig ez a RRnek még távol szándokukban sincs, és a 387. §ban a Helyt. tanácsnak felügyelési joga és hatalma nyilván kimondatik; nehogy az ügy ezen §. által bármilyen tekintetben kockázathassék, a tegnapi módosítást ekép kívánta szerkeztetni: egy szóval a Helytartótanács felsőbb felügyelése által ö magát kormányozza. — Erre egy másik megyei követ megjegyzé: hogy a már tett határozatok változtatásával a

ker. végzések tekintélye, hatálya csökkentetik, miből idővel még káros következtetések támadhatnak; már ha a Rk többsége a tegnapi megállapított módosítást csakugyan változtatni akarja, és a mai indítványt észszerűbbnek gondolja, azt ne itt a kerületi, hanem az országos ülésben tegye. Erre ismét egy harmadik megyei követ felel, mikép nem látja okát, hogy ahoz, mi egyszer megállapított, szólni többé itt a kerületi ülésben ne lehessen; illy systematicus munka tárgyalásánál — mond a szó — sokszor megtörténik, hogy midőn egy elv általánosan jónak találattik 's el is fogadtatik, később azt közbejött, 's a későbbi tanácskozás folytában kifejtett körülmények miatt, vagy a tárgynak logikai összefüggése tekintetéből, jobb módosítással szükséges felváltani; — és miért kellene ezt épen az országos ülésbe vinni, holott mi azt most minden felsőbb befolyástól ment tanácskozásinkban elintézhettük, hiszen ez által a dolgon semmi lényeges változtatás nem fog történni; itt egyedül csak az, mi a tegnapi tanácskozásban elvkép kimondattott, fejeztetik ki világosan, 's határozottan. Tovább egy másik megyei szónok mondá még: hogy a tegnapi megállapított módosításnak tág értelmet tulajdonítani senkinek akar, és senkinek eszébe sem volt, hogy a városok minden felsőbb felügyelés nélkül ö magokat kormányozzák, mert ezt constitucionalis országban még képzelni sem lehet, 's azért a szó a munkát oeconomicája tekintetéből a Helyt. tanácsnak megemlítését, minthogy az a 387. §ban nyilván kimondatik, feleslegnek találta: nehogy azonban az ügyet a tegnapi módosítás szerint kockázattal látszassék, így vélte azt meghatározandónak: egy szóval a törvényben körülírt felsőbb felügyelés alatt ö magát kormányozza, és ez a többség által — bár voltak, kik a tegnapi határozat megtartásával okot az ügy kockáztatására nem találtak — elfogadtattott. — Olvástattott ez után

„3. §. Azon tér, mellyen belől a város törvényhatósága gyakoroltatik a város körülete.”

A Rk hosszas vitatkozásokban a 9ik §ig kiterjeszkedtek, hogy olvasóink a vitatkozások fonálán könnyebben okulhassanak, közlendjük itt azon §kat is.

4. § Rendszerint a város környékéhez, és minden tekintetben a város törvényhatósága alá tartoznak a bel- és kül városokban, és a város határában lévő minden külső és belső telkek.

Kivételek.

5. §. A város környékéhez nem tartoznak: a) A megyéknek a törvényhatóság gyakorlására szolgáló telkeik és azokon lévő épületek. b) Katonai lakatanyák, és hadi erősségek; c) Magány birtokosoknak curialis és kiváltságos telkeik külső tartozandóságokkal; d) A város határában lévő úrbéri telepek, ha bár a város lenne is a földes úr; e) A város határában lévő, de elkülönített határt képező kiváltságos magány-birtokok, bár telepítve nem lennének is. Mindezen itt előszámlált telkek és birtokok a város hatósága alá vagy épen nem, vagy csak bizonyos tekintetben tartoznak. 6. §. A város hatósága alá rendszerint semmi tekintetben sem tartoznak: a) A megyék háza (5. §. a) b) A város határában lévő kiváltságos elkülönített magány birtokok (5. §. e) c) Azon katonai lakatanyák és hadi erősségek, (5. §. b) mellyek a jelen törvény kihirdetése alkalmával a köz állománynak tulajdon birtokában már léteznek. 7. §. Az előbbi szakaszban említett épületektől és telkektől ha eddig a város pénztárába adó fizettetett, az adó ezentúl is fizetetteti fog. 8. §. A város határában lévő úrbéri telepek, ha azoknak földes ura a város: csupán úrbéri tekintetben és az úrbéri törvények szerint tartoznak a város mint földesur törvényhatósága alá; ha pedig azoknak földes ura nem a város: szinte semmi tekintetben a város törvényhatósága alá nem tartoznak. 9. §. A magány curialis és kiváltságos telkek (5. §. c) a város határában lévő tartozandóságokkal együtt csak rendőri tekintetben tartoznak a város hatósága alá.

Egyik megyei követ mondá: nehéz másnak ideáját követni, de még nehezebb azt a tapasztalás mezején meghatározni, ha világosan, tisztán kifejezve nincs; én megkülönböztetem a város határt a kerülettől, mely hatósága alá tartozik; könnyebben érthetőnek lenni gondolnám a 3. §t. ha abban a városok definitiója a porosz rendszer értelmében történnék, ott külön van meghatározva a város határa, külön az, hova törvényhatósági joga kiterjed; itt a 3. §ban kimondatik, mi tartozik a város körületéhez, a nélkül hogy abszolválna egész ethymológiáját, és a 4. §ban van a definitio, ebben általánosan mondatik ki, hogy a város környékéhez és törvényhatósága alá tartozik minden tekintetben, a város határában lévő minden külső és belső telkek: már ha ez áll, akkor az 5. §, hol a kivételek vannak, ellentétbe jön a 3dik §sal, — már pedig az, hova a város hatósági joga csak némi tekintetben terjed, ámbár a város határában létezik, körületébe a nélkül hogy másnak jogait csonkítanók, semmi esetre sem tartozhatik; semmit nem kíván pedig a szó inkább, mint ezen eszmét itt jelenleg tisztába hozni, mert ez által sokszor, mint jelenleg is azon megyékben, hol kir. városok vannak, a hatósági jog gyakorlatánál, midőn azt bizonyos

tekintetben, mind a megye, mind pedig a város saját tulajdonának igényli, nehez összeütközések történhetnek, elvégre, hogy tisztába jöjjen a dolog, és a definitioinak tökéletes nexusa legyen, így kívánta a szerkezetet módosítani: azon tér, melly minden tekintetben a város törvényhatósága alá tartozik, a város körülete. — És ekép a 3dik és 4dik §sok összeolvasztatván, következhetnek a kivételek. Másik megyei követ: ha a 4. §ban azon definitio meghagyatik, hogy a város körületéhez, és minden tekintetben törvényhatósága alá tartoznak a bel- és külvárosokban, és a város határában lévő minden külső és belső telkek, igen tág értelművé válhatnak, és más hatóságnak jogába vágnak, így p. o. Temesvár határában van annak egyik külváros Mihala (helység), melly mindekkorig a megyei hatóság alatt áll, de ezen § értelmében egyenesen a város hatósága alá tartoznék. — Egy városi követ: én ugyan meggyőződöm, hogy azon 4. §ban a külső és belső telkek neve alatt mindazok befoglaltatnak, mi eddigis a város határába, mint a kertek, kaszálók, gyümölcsösök 'sat. tartozott, mindazáltal, hogy valaha ezen §nak bővebb vagy szűkebb értelem ne tulajdoníthatassék, ezen §ba mindazokat, mik a város határába tartozók, részletesen kívánta ki magyaráztatni, vagy legalább a „telek” szó helyett, földet alkalmaztatni. Egy megyei követ: két elkülönített értelmet tulajdonít a „határ” és „körület” szónak, határ az, melly physice kijelöli bizonyos határdombok által valamely térnek határát, 's erre nézve szó az ideális határok felállítását, minthogy a határnak physicumnak kell lenni, alkalmazhatónak nem gondolja; úgy hiszem pedig — monda — hogy ezen physicumnak jogokat adni nem kívánunk, csupán csak azon területre, és lakóira, hova eddigis a város hatósága minden tekintetben kiterjedett, akarjuk fentartani, 's ekép identificáltatni fog a város körülete, határával; ha pedig a város körületébe tartozónak azt mondjuk, mi minden tekintetben törvényhatósága alatt van, akkor az olly telkek 's épületeket, mellyek valóságban határában léteznek, millyenek az 5, 6, 8, 9 §§ban említvük, határából kizárattak, így p. o. itt Pozsonyban a hosszú utcán Fischernek van egy curialis háza, mint-hogy ide a város hatósága csak politialis tekintetben terjedhet ki, tehát a megállapított idea szerint a város körületében nincs, nincs tehát sem a város, sem pedig valamely helység határában, már most ha ide valamely lakó telepszik, 's itt ha bár 50 évig is lakik, polgár lenni kívánván, azt fogják mondhatni, hogy ő a város körületéhez nem tartozik 's így a 99. § értelmében ezen városnak polgára sem lehetne, minélfogvást azon egyének kik polgárokká lenni akarnának, azon curialis házban nem lakhatnak, mert a városba telepedetteknek nem tekintethetnek, melly fogalom a curialis házakra igen káros következtetésűvé válhatik, azért az I-ső §ban olly értelmet kívánt kifejeztetni, melly által minden eféle akadályok mellőztetnének, 's szó-ló úgy véleltszik, ha a körületnek, határ értelem adatik, és a „körület” szó helyett, határ tétetik, minden nehézség megszűnik; azután a 3. §ban hol a városnak moralis határa definieáltatik, az indítvány értelmében kifejeztethetik azon térnek, melly minden tekintetben a város hatósága alá tartozik, határa, kivételnek pedig azok, mik az alábbi §ban kijelölvük; ezen vélemény ellenében válaszlattott: hogy ha a körület szó helyett határ mondatnó is, az a dolgon nem változtatna, egyébiránt természetes következtetés, hogy ha valaki polgár lenni kíván, az vagy a város körületében lakjék, vagy ott fekvő vagyont birjon, és így a város terheiben részt vegyen, mert ki jogokat akar szerezni, annak kötelessége a jogok után járó terheket is viselni. — Egy másik megyei követ mondá: nincs könnyebb mint valamely tárgy ellenében — ha akarunk kétségeket — scrupulus — felállítani, nekem ugyan szinte vannak a szerkezetre scrupulusaim, de annál több az indítványra; az indítványozó nem tudja a 3k. § értelménél a város körületébe tartozó tért meghatározni, már pedig azon nincs miért annyira felakadni, mert ez hatósági jogról 's csupán a birtok kiterjedéséről szól, tehát ez sommi egyéb, mint theoreticus, a 4dik §t pedig úgy veszi szó-ló, mint a 3k. §nak magyarázatát, 's mik innen a város hatósági körébe nem tartozandók, azok az 5k. 's utána következő szakaszokban kivételnek. Volt, ki a 4k. §t. kihagyatni kívánta, mivel a kivételek úgy is egyenként a törvényjavaslatban befoglaltatnak. — Egy városi követ: kettőben gyökerezik, ugymond, a város határa u. m. hova hatósága csak rendőri tekintetben terjed ki, 's azokra, mellyek mind köz adó alatt vannak, mind pedig minden tekintetben hatósága alá tartoznak; e szerint jónak vélte a 4k. és 5k. §kat egybevonni, és a városban létező megye-házakat, legalább némi rendőri tekintetben, a város hatósága alá kívánta rendelteni, mint

példá
a me
lészet
teléve
kiván
háza
még a
va is
hogy
sára
kek is
landó
nevez
curial
gyei
foglat
tekin
tán já
telké
kiván
viszo
fisz
táráb
lakhá
tatna
kek,
ezen
eddig
papi
zakna
alatt
6ik §
ben
ját te
utána
város
abban
város
ven,
tik ki
lakos
katon
tulaj
saját
dig s
a cur
őri m
jegyz
van
a 27
hivat
nem
meg
bár
nem
galo
azon
den
körü
ralit
zon
hatá
a m
ható
ben
az
nak
vény
szer
jegy
a de
kerü
egy
re a
szin
tozn
lyes
alut
delt
a 7
kön
lest
vén
ben
sok
meg
min

például az építésnél, mivel megtörténhetik az is, hogy a megyeház építésével a szomszédoknak háza az építészeti rendszer és város csinítása figyelembe nem vételével egészen semmivé tétethetnének; — ez tehát megkívánja, hogy legalább építészeti tekintetben a megye háza is a városi rendőri hatósága alá rendeltessék. — De még a curialis telkeket némely adózási tekintetknél fogva is a város hatósága alól kivonni nem lehet, mint-hogy a kövezés, kivilágítás, és a közbátorság fenntartására rendelt örök által nyert jótékonyágban a curialis telkek is részesítettek, tehát illő hogy az ezek után háramlandó terhekhez aránylag járuljanak, 's ha ezt adónak nevezzük, akkor ez alá vonni is kívánom, különben ezen curialis telkeket úgy kellene képzelnem, mint azon megyei követ, kinek ideája szerint a város körületébe nem foglaltatnak. — Egy másik városi követ: a viszonság tekintetéből ha egy városnak urbéri telke van, az azután járandó terheket a megye pénzarába fizeti, és urbéri telkére nézve a megye hatósága alá tartozik, úgy viszont kívánta, hogy a városban fekvő curialis telkek szinte azon viszonságban a városi hatóságok alá tartozzanak. Egy tiszt. követ figyelmeztetvén a Rdeket, hogy a város határában levő templomok, iskolák 's más kiváltságos papi lakházak, minthogy azok a kivételek között nem foglaltatnak, a város hatósága alul, mint más kiváltságos telkek, kivétesse. — Az előbb szólott városi követ: ezen nyilatkozatnak ellenmondok, mivel a templomok eddig is a város rendőri hatósága alá tartoztak; és a többi papi épületek is csak közadó alul felmentett szabad házaknak tekintettek, egyébiránt mindig a város hatósága alatt állottak. Egy másik városi követ, kívánta, hogy a 6ik § c. alatt foglalt erősségek, és várak tágos értelemben ne vétesse, mert vannak várak, hol a városnak saját telkei és épületei vannak 's itt a ház és egyéb építést az elvből, hogy erősségek, megtilthatnak; az utána szólott városi követ mondá: van vár, mely a város telkére levén építve, 's a városi lakosok közül abban jelenleg is 5—600 városi lakos lakik 's hol a városi hatósági jogának folytonos gyakorlatában levén, az ezen §. értelménél onnan ezután sem vétethetik ki; mert különben midőn a vár a városé, a ben lakó lakosoknak kik lennének bírái? úgy szinte vannak olly katonai laktanyák is, melyek vagy a város tulajdonai, vagy tulajdon telkére építve; — más az, mi a kincstárnak sajátja. Az észrevétel helyeseltetvén, a c. alatt csak azon erősségek értettek, hova a város hatósági joga eddig sem terjedt ki. — Egy megyei követ kívánta, hogy a curialis telkekre a város territorialis hatósága mind rendőri mind criminalis tekintetben kiterjesztessék. Erre a ker. jegyző megjegyzé, miszerint a büntető törv. könyv épen most van pertractatio alatt, ott a bíróság meghatározatlik; 's itt a 27. §ban tétetik az ott meghatározandó bírói hatóságra hivatkozás; a tárgyalás alatt álló §ban tehát, minthogy nem személyről, hanem csak a város határáról van szó, meg nem említhetők. Egy másik megyei követ mondá: bár mikép tétessek is a definitio, meddig az alap-ideát nem rectificáljuk, tisztában nem leszünk, mert itt a fogalom magával a materiával tévesztetik össze; már ha azon eszme áll, hogy a curialis telkek, mivel nem minden tekintetben vannak a város hatósága alatt, a város körületébe nem tartoznak, 's ezt akár physice akár moraliter vesszük, azoknak valahova tartozniok kell; ha azon testületnek hatósága alatt nincsenek, de minden esetre határában vannak, és így a körülethez tartozók, ámbár a megyei hatóság alatt állnak, mert egy terrenumon két hatóság nem létezhetik; igaz ugyan, hogy némely esetben két hatóság is gyakorolhatja egy helyett jogait, mint az egyházi és világi hatóság, de mind kettőnek megvannak saját határai. — Az utána szólott megyei követ a törvényjavaslatot az 1 §tól egész a 11 §ig más formában vélte szerkesztendőnek, 's legjobbnak gondolta arra a kerületi jegyzőt felszólítani, hogy ezeket akép ossza fel, mikép a dolog leginkább egyszerűre lesz; a körület annyi, mint kerület (circulus) vagy kör; ennek meghatározása után egy külön §ban kellene kijelelni azon határokat, melyekre a város hatósága kiterjed, utána pedig mind azokat szinte külön §ban, melyek a város hatósága alá nem tartoznak minden tekintetben, vagy némi tekintetben; helyesen kezelt fel, hogy a curialis telkek nemesak politialis, de criminalis tekintetben is a város hatósága alá rendeltessék, 's ezt ezen §ba beiktatni szükséges, mivel a 72 §. csak egyes személyekről szól, 's a büntető törv. könyvben is csak egyes nemesekről rendelkezik, de külön testületet képeznek a kiváltságos curiák, 's ezek a törvény alól kibúthatnának: egyébiránt, ha rendőri tekintetben a város hatósága alá rendeljük, igen nagy surlodásokra nyújtatik alkalom, a rendőri vagy criminalis esetek meghatározása, a közbátorságnak fenntartása tekintetéből minden esetre a közállományának érdekében fekszik, hogy

a curialis telkek, nem csupán rendőri, de főleg criminalis esetekben a város territorialis hatósága alá tartozzanak, mert p. o. ha rablások történnek a városban, 's a rablók vagy az orgazda a kiváltságos curia territoriumához tartoznának, a bűnnek kinyomozására oda a városi tisztviselő nem mehetne. Erre a ker. jegyző válaszóla: ha a szerkezet módosítását kívánják, akkor az ideákat méltóztassanak kifejtetni 's megállapítani, mert másoknak gondolatát eltalálni lehetlenség, egyébiránt a 72ik §ban a criminalis eset nincs a rendőri esettől megkülönböztetve, mert azt nem is lehet elkülönöztetni; ha a Rk a curialis telkeket a város hatósága alá criminalis és rendőri tekintetben kívánják rendelni, akkor az a 72ik §ba szerkesztessék. Egyik megyei követ kívánta, hogy akkor, ha a curialis telkek a város hatósága alá tétetnek, mind a bíró, 's többi tisztviselő választásába befolyjanak. — Ezután azon szónok emelt szót, ki a ker. jegyzőt a törv. javaslat első 11 §nak újabb szerkesztésére felhívandónak véleményezte; nem lehet — ugymond — a 3ik §ba befoglalni azt minden tekintetben, mert e szerint a város territorialis hatósága alól a curiák 's laktanyák kibúthatnának, mi a közbátorság fenntartására semmi esetben hasznos nem lehetend, azért azt úgy vélte módosítandónak: a z o n t é r, mely bármely tekintetben a város hatósága alá tartozik, a város körülete, 's a jegyző megnyugtatására javasla az 1ső §ban kimondatni; a város áll lakosából, és körületéből, a 2dik megmaradna, a 3nál tétetnek az előbbi javaslat, és ezután, mind a város definitiója, mind a kivételek, melyek t. i. vagy semmi tekintetben sem tartoznak a város hatósága alá, vagy csak némi tekintetben tartoznak, különkülön §ba foglaltatnának. Ez által egyik megyei követ a dolgot nem látta tisztán kifejtve; a most mondott idea a munkálat alapját változtatja, mivel változtatja azon elvet, hogy mi tartozik a város körületéhez. — Ismét az előbbi szónok monda: állatom igenis, hogy lényeges különbség véleményem, kivált azokra nézve, kik a curiákat nem akarják a város territorialis hatósága alá rendelni; ismerem én a curiák kiváltságait, hogy azok királyi adót nem fizetnek, különös szabadalmakat gyakorolhatnak és hogy polgári ügyeikben a város hatósága alá nem tartoznak; azonban ha a status érdekében fekszik, hogy a kir. városokban béke és csend legyen, ha nem akarjuk, hogy a curiák rablók és orgazdák fészkeivé váljanak, meg kell engednünk, miszerint a városok a curiakon mind criminalis, mind rendőri tekintetben territorialis hatóságot gyakorolhassanak, 's midőn a 72. §ban 's a büntető-törvénykönyvben a nemes személyre nézve, ha városban követi el a bünt, a város bírósága alá rendeltetik, 's ezt jónak észszerűnek gondoljuk, miért akarjuk onnan a puszta épületeket kivétetni; a curia kényelmére is szolgáló költségek pótlása a szabadalmat meg nem csonkítja, mert azt csak nem követelhetjük, hogy a curia kényelmére az utca ingyen kövezessék, világitassék ki, és így értéke is a szomszédok pénzén emeltessek; a közbátorsághoz tartozó éji örök szinte a curiára is kihatanak, vagy talán azt mondjuk az öröknek: ha látjátok a curiát megrabolatni, a rablót megfogni nem tartoztok? — 's így anomalia lesz a 3ik §ban, ha oda nem tétetik: bármely tekintetben. — A 89ik §ban szinte van egy kivétel, ez is az említett kivételek közé soroztathatnék, mert systemának kell lenni a dologban, hogy a kivételek egy helyen álljanak; 's elvégre részéről itt a törvényhatóságot a lakosokkal összekötém, 'sat. — A ker. jegyző: ha a most előterjesztett módosítás fogadtatik el, akkor véleményem szerint az egész munkát, mivel ezt egész systemájában felforgatja, és tized részét új szerkesztés alá veszi, a deputatiohoz visszautasítani kell, hogy azt ezen elveken szerkesztesse. — A Rk. azonban nem látják szükségesnek, hogy ezen változtatásokkal a munkálat a választmányának ujonni kidolgozás végett visszaadassék, a vitakozás a már fejtegetett elveken még hosszasan tartván, megemlíti egyik megyei követ, mikép a 9. § által szóba hozatott a kiváltságos curiaknak territorialis hatóságra nézve hovatartozásuk; úgy hiszi azonban, hogy nem kívánják a Rk. ezen kérdést most ex professo tárgyalás alá venni, mert ha igen, akkor utasítása következtében kötelessége leend a felhozottakra némi észrevételeket tenni. A kiváltságos curia minden nemesi birtokkal egytermészetű; megismerem, ugymond, hogy a nemesi birtokra a törvényhozásnak joga van korlátokat szabni, de akkor legyen a törvény általános, mert a kivételes törvény mindig igazságtalan; ohaajtom hogy a városoknak, hatósági jogaik önmagok körében erősüljenek, de azért más polgároknak jogait szinte megtartani kívánom; ha a város köz bátorságára a város veszélyes, ott van a törvényjavaslat, hogy kisajátítás utján bekeblősíthetők, különben a magányjog sértetnék. Azért, hogy közvetlen nem fognak tartozni a város hatósága alá, még

nem következik, hogy a kövezet, világitás, 's egyéb köz-költségekbe részt nem veendnek. Egy másik megyei követ mondá: miután a territorialis jogrul van szó, ne azt tekintse a törvényhozás, mikép volt ezelőtt, hanem vegye szemügyre, mit kíván a politialis rendszer; ha a régi jogokat és szokást, melyek mindedig a kívánt sikert meg nem termették, fen akarjuk ezentulis tartani, akkor felesleges minden tanácskozás, nem szükséges a büntető-törvénykönyv, nem a városok elrendezése 'sat.; mert ezek ollyakat is foglalnak magokban, melyek szerint a régi jogok, mint a haza köz boldogságára nem üdvösek, lerontatnak. Mondatott tovább, ha egy nagyobb birtoku nemes, ki városban lakik, 's ott fekvő vagyont bir, nemes csak rendőri de criminalis tekintetben is a város hatósága alá rendeltetik, miért kívánjuk, hogy egy curiát, melyben 70—80 személy is lakhatik, 's abban a városi közbátorság legnagyobb veszedelmére, rablók, gyilkosok, vagy ezeknek részes társai, és orgazdak, tartózkodhatnak, szóval: bünbarlanggá válik, a város büntető hatósága alá ne tartozzék; vagy ha egy városi polgár curiában, mely talán épen a város közepén van, követ el bünt, ha a város territorialis hatóságát onnan kizárjuk, nem a város, hanem a megyei büntető bíróság alá fog tartozni, 's ekép az illyen 's hasonló absurditásra vezetne. Felhozott tovább — mond a szóló — hogy egy terrenumon két hatóság jogot nem terjeszhet, mert együtt nem lehetne a rendet fenntartani, 's azért a curiák a város büntető hatósága alá nem tartozhatnak; ha ez áll, akkor miért nem tetszik a rendőri hatóság ellen is kifogást tenni? 'sat. Mondatott még, ha a curia a városi hatóság alá nem tartozik is, azért kövezeti 's több e féle adót fizethet; a szóló szinte nem kívánja, hogy a curiák kir. adót fizessenek, vagy kiváltságos szabadalmaiknak gyakorlásától megfosztassanak, erre nézve tehát mi a differentia? — Az ülés még hosszú vitakozásra terjedvén, a tárgy a mai ülésben be nem fejeztetett.

September 29. és 30kán.

LXVI. és LXVII. kerületi ülések. Még folytatást a városok ügyében kiküldött választmány munkálata tárgyalatván, az ezen ülésekről velt szinte terjedelmes tudósításunkat hely szűke miatt most nem közölhetvén, jövő számunkra tartjuk fen.

September 29kén.

LIII. országos ülés (a mgos FÖRRNél.) reg. 10 órakor. A vegyes házasság 's rokon tárgyak fölötti tanácskozás ma ötödik napon folytatottatott, 's bár jó későn, be is végeztetett; és minthogy már a tárgy maga eddig mindkét részről terjedelmesen ki volt fejte, ez ülésben nagyobbára csak a viszonságok 's csafolások terén járta a szólók. — Miután a karlovicz érsek a RR felirási javaslatát olly hozzáadással partolá, hogy abból a keményebb kifejezések hagyassanak ki: egy és majd más gróf szólott; különösen ez utósó hosszabban, 's illyformán nyilatkozék: Törvény kell, mely világosan kimondja, hogy semmi, külföldről vagy Rómából jövő iratok, praeventiv censura, azaz kormány és ország megvizsgálása nélkül közre ne bocsátassanak; készakarva választá — ugymond — e kifejezést, hogy a cs—di püspök, majd midőn megelőző vizsgálatról lesz szó, jelen tárgybani nyilatkozatához következetesen, annak ellene szóljon; szóló azonban nem akar olly mértékben szabadalmú lenni, hogy a külföldről jövő 's néphez szóló proclamatiókra nézve sem kívánna meg a vizsgálatot. — De másik részében a RR kívánatának, hogy t. i. a kormány vonja vissza a tetsvényt, 's az egyházi rendnek az áldás kiszolgáltatását tegye kötelességévé, nem osztozhatik; mivel az első olly compromissio lenne, melytől a kormányt megkímélhetni; ama meghagyás pedig nem lenne egyéb olly resolutionál, mint mely törvénynyé sohasem válik, 's mely mint fáról leesett virág gyümölcs nélkül marad; és mert ez ellenkeznek azon elvvel, miszerint legnagyobb vallási szabadságot kívánunk, 's aztán meg a parancsolt áldás nem is sokat ér. — Majd példákat hozta fel szóló, miszerint az egyházi rend nem fogadta el a pápai rendeleteket, 's megemlíti a francia papokat, kik a brevüket el nem fogadják, 's a magyar papságot, mely midőn Hildebrand pápa a nötlenséget majd egész Európára rákényszerítette, erőteljesen ellenállott, épen azon kifejezéssel élvén, mely a primási körlevélben a vegyes házasságok ellen használtatik, hogy t. i. illy isten és természet elleni bünt magára vállalni nem kíván. A brevének tetsvénynyeli ellátásának védelmére felhozatik — folytatja a szóló gróf — hogy nem lehetett volna a vegyes házasságok ügyében időközben egyebet tenni, 's négy évig országgyűlésre várni; mire feleletül adja, hogy ha ötven évig elleheténk e részben brève nélkül, tovább is nélkülözhetünk volna azt; mi pedig a RRnek a placetum jövőrei alkalmazása iránti javaslatát ellen felhozott azon okot illeti, hogy magán-ügyekben is

Egy más gróf, osztozik abban, hogy üdvös törvény csak az lehet, mely a nemzet kívánataival egyezik, 's tiszteli a nemzet kívánatait: de nem tarthatja nemzet kívánatának azt, mi által a nemzetnek legnagyobb része szabad vallás-gyakorlatában megsértetnék; ezt csak egy fractio kívánhatja, mely vallási elveinél fogva nem érezhetné a megszorítást. Ne feledkezzünk el azon osztályról, hol még nincs felvilágosodottság, melynek egyedüli kincse a vallás; ennél az erőtetés nagy reakciót szülhetne. Ez nem fenyegetőzés, ugymond, nem jóslás: csak aggodalomnak kijelentése. A szeretetre sem lehet itt hivatkozni; mert ha itt engednénk a catholicusok, silány volna vallásosságuk. Ebből azonban nem lehet azt következtetni, hogy a protestansoknak igazságos kívánataikat teljesíteni ne akarnák, védendik ők azok igazságos ügyeit mindig, 's köszönetet sem fognak kívánni, csak azt, hogy őket is vallási szabadságukat nyugton élvezni engedjék. Melly nyilatkozatra a szólni következtelt nagy tekintélyű gróf megjegyzé: hogy ez nem protestans ügy, mert ime alig van e táblánál hét protestans egyén, még is illy nagy azon kisebbség melly a RR javaslatát mellet nyilatkozik.

Egy ifjú gróf későbbben több mondásokra megjegyzést tevén, ama grófnak, kinek a nemzet kívánatai 's a jövő kor iteleite iránt ejtett szavai mai ülésben olly ellenhatást szülének, nyilatkozatát vette őtálma alá, 's úgy véle, miként az azt is kimondhatta volna, hogy vélekedése szerint azon mélt. urak nem adják meg a nemzetnek mi a nemzeté, mivel úgy hiszi kiki, hogy csak az ő meggyőződése szerint lehet a kor kívánatának eleget tenni. És — ugymond — egy előbb szólott érsek tovább ment mint ama gróf; ez jelenlévőkre szól, amaz távollevőt illeteti; a gróf ollyat mondott mit lehet, de az érsek azon kifejezéssel élt: hogy „neve meg lesz bélyegezve örökre, 's mégis midőn ama gróf szólott, milly fölháborodás nyilatkozik a más részről, mi pedig ő mngának e szavainál csöndesen maradtunk. Ezt csak bizonyításul annak: mellyik párt milly mérsékletességgel viseltetik. Egyébiránt az említett szavak nekünk sinórmértékül szolgálának, hogy mennyit szabad nekünk mondani, míg az 1723: 7. törvényozikk rendeletere rák alkalmaztatnák. — Mai ülésben is szólott ő ex eja a cs—di püspök, hogy a tegnapielőtti előadásaira tett czáfolatokra feleljen; többek közt kifejté Rómába küldetésének okát és czélját; elmondá, hogy nem nemzetének képében járt, nem is a kormány képviselője volt: hanem az érsek leveleinek szerény postája; elmondá azt is, milly törvényszerű eredményt eljárásiának, miszerint ő szent-sége kijelentette, hogy a mennyiben a v. házasságok a cath. vallás elveivel ellenkeznek, csak passiva assistentiával járuljanak azok kötéséhez, ha pedig evangelicus lelkesek előtt köttetnének azok, polgári érvényességben nyugodjanak meg. Szemére vették, mond tovább a szólt püspök ur, az egyháznak, hogy ingerültséget okozott, holott ő azon status, melly a hazának legtöbb javaival él; hála a nemzetnek 's királyainak, hogy e rendet annyi alományában részelteté: de ha választani kellene e földi javak 's a lelkesmeret javai közt, azokat ezekért, ugymond, szívesen készek volnának feláldozni. Archimedes csak egy álláspontot kívánt magának a földtekén kívül, hogy azt gépével helyéből kimozdíthassa: úgy a papságnak is, ha mindent elvesztene, csak egyre, a szabadságra volna szüksége, hogy az egész világot újra meghódítaná. Még egyiket feleletet adván a cs—di püspök, utána néhányan szólottanak.

'S valahára, délutáni öt óratájban bevezetett ez érdekes tárgy fölötti hosszas tanácskozás, mellynek folytán nádor ő fonségének olly sokszor kellett elnöki szavával felszólalni, hogy a kedélyeket korlátokban tarthassa. Végzés lön a nyitrai főispánnak a 25kei ülésben tett nyilatkozata, melly dióhéjba szoritva imez: A RRnek felirási javaslata, minthogy e főrendi tábla az egyház eljárásában 's így a breve és placetumban is törvényszerűt nem lát, minthogy továbbá a vegyes házasságoknak nem-cath. lelkesek előtti kötetése törvény elleni levén, azokat törvényesíteni itt nem lehet, 's törvényesítésükre más mód létezik, — el nem fogadtatik: hanem mégis a kedélyek megnyugtata tekintetéből egy olly felirás kívántatik tétetni, mellyben ő fge a már eddig a két tábla által közmegegyezést nyert törvényjavaslatokra kegyelmes válaszában minél előbbi kiadására kéressék meg; hozzátevéen chez azon igazságos kérelmet is, hogy az 1647: 14. nyomán indított 's felparancsolt perek az illető törvényhatóságokhoz küldessenek vissza.

Pozsony szeptember 26-kán

LIV. orsz. ülés (a m. FÖRRknél.) Kezdeté 10 óraker.

(Tárgya: az unitariusok.)

Hélmester Széll Imre felolvastán a KK. és RRdek izenetét 's törvényjavaslatát az unitariusok állapotjáról, az e tárgy körüli tanácskozásokat egy ellenzék-pártbeli gróf nyitá meg, kijelentvén, mikép ő, valamint

mindig, úgy most is a lelkesmeret szabadsága elvéből indulva ki, az izenetet még akkor is pártolná, ha a részek visszafogadatlansági kérdése sem forogna fen; most azonban annál később az izenet mellet nyilatkozni, mint-hogy a törvényhozás első kötelessége minden, honunkhoz csatolt részekben eddig szabadon gyakorolt vallásbeli jogokat fentartani, 's biztosítani; — ezt nemcsak az igazság, de a józanság is parancsolja, mert ebben rejlik politikai lételünket, szabadságunkat biztosító egybeolvadása a két hazának; ki ezt meleg szívvel nem pártolja, az minden lehet, de magyar nem. — Egy püspök úgy véleksz, hogy az unitaria vallás törvényesítése hazánk vallásbeli törvényeiben olly kivételt tenne, melly egészen új; 's épen nem következtetheti az üzenetből, hogy miután azon vallás gyakorlata a részekben szabad, az Magyarországba is befogadtassék; — szóló véleménye szerint a dolog épen úgy áll, mintha valamely külföldi, ki egy hazánkban nem létező keresztény hitfelekezethez tartozik, Magyarországot beutazni akarná 's azért vallásának hazánkban felvétele törvény által kinyilatkoztatnák; — szint úgy tehát nem szükséges az unitaria vallás befogadását törvénybe iktatni; egyébiránt ez által a részek lakosainak polgári szabadságukban olly változás tétetnék, milly csak a részek valóságos visszacsatolásával történhetik. Ennél fogva a szólt jelen kérdés eldöntését akorra kíváná halasztatni, midőn a Részek visszacsatolása tetteleg végbe menendett. — Egy érdemes báró és főispán megemlítvén, mikép már a mult országgyűlésen a m. FÖRR. az unitaria vallás befogadatlanságát egyeztet, ezt azonban a részek tettelegi visszacsatolatlanság elhalasztatni kívánák — úgy véleksz, hogy e kérdés törvényhozási szempontból nem változott, de változott annyiban, mennyiben az 1836: 21. t.c. sikeresítésére udvari biztosságok munkálkodnak, mellyek már annyira haladtak, hogy eljárásuk eredmények még ez országgyűlésen leendő tárgyalatlanságát reményleni lehet. Szóló, ennél fogva azt tartja, hogy az unitariusok ügye nem most, hanem akkor, midőn ezen udv. biztosságok eljárása tanácskozás alatt leendő, eldöntendő volna. — Egy isméretes fiatal báró felszólalván, az előbb szólott püspöknek a külföldiekkel hasonlítására czáfolatol megjegyz, mikép idegenek közt, kik hazánkat beutazzák, 's az 1836: 21. t.c. értelmében Magyarországhoz csatolt részek lakosai u. m. honunk kétségtelen polgárai közt végtelen nagy a különbség; — többire — folytatja — a törvényhozási igazságtalan lenne, ha kivánván a visszacsatolást, egyszersmind az unitaria vallás törvényesítését ne kívánta volna; valamely vallás befogadatlanságát okszerűleg csak az gátolhatja, ha annak elvei a status czéljával ellentétben lenni megismértetnek, 's azért a törvényhozási nem csak jogai, de kötelességei közé is tartozik kinyilatkoztatni, melly vallások egyeznek meg a status czéljával, mellyek nem. Az unitaria vallás ellen nem lehet e tekintetben kifogás, mert ime a tapasztalás mutatja, hogy az Erdélynek mint statusnak, czéljaival nem ellenkezik; mi akadályoztathatja tehát ezen vallás befogadását? talán egyedül vallásbeli turbuzóság. Végül az ér. báró a szólt püspöknek beszédére még azt jegyezi meg, hogy az unitaria vallás bevitete épen nincs ellenkezésben az 1836: 21. t.c. tartalmával, mert csupán Magyarországon magában, történik változás a polgári jogokra nézve 's nem, mint a püspök mondá a részekben is. Ezeknél fogva pártolja az izenetet. — Horvátország követe számos törvényozikk elősorolása mellett, a társországok részéről ovást tevén az unitaria vallás befogadatlanság ellen — ennek ellenében több pártoló szózat emelkedett a KK és RRk izenete mellet. — Egy gróf és hírlapíró a szönyegen lévő kérdést nem vallási hanem pusztán politikai szempontból kívánja tekintetni; mivel szerinte arról van szó, vajjon adjunk-e politikai jogokat olly vallás felekezeteinek, kik eddig Magyarországon polgári jogokkal felruházva nem valának; — 's erre nézve szóló úgy véleksz, hogy mennél több a vallás valamely országban, annál több az egyenlenség, és czivódás a lakosok közt; 's minthogy még nagy kérdés: vajjon van-e most idő e vallás magyarországon befogadatlanságára? ennél fogva szóló a reincorporatio ügyét egészen a mint van tárgyalatni, 's azért az unitariusok állapotjáról tanácskozást akorra, midőn a m. FÖRR. a visszacsatolatlanságról ex professo vitatkoznak, halasztatni kíváná. — Azonban nagy része a m. FÖRRnek az izenet mellet nyilatkozik; mondák, mikép nemcsak az igazság, de az idő is parancsolja, hogy az unitaria vallást követők, Magyarországból ki ne rekesztessenek; jobban fog sikerülni a visszacsatatlanság munkája, ha azt részenként eszközöljük; 's ha akarjuk a reincorporatiót, úgy nem lehet nem akarni az unitaria hit törvényesítését 'sat. Minthogy a törvényjavaslat szerkezetére nézve némi észrevételek tétettek, ide iktatják azt tájékozásul, mint következik:

Törvényozikkely az unitariusokról.

Az unitaria vallás törvényesített vallásnak nyilatkoztatik; ennél fogva: 1. §. Az unitaria vallást követők a magyar szent korona alatt vallásukat mindenütt szabadon és nyilvánosan gyakorolhatják. 2. §. Mindazon polgári jogokkal, egész kiterjedésben, ezennel felruházatlának, mellyekkel a keresztény vallásu törvényesített egyéb felekezeten levő hazai polgárok bírnak.

Országbíró ő exellja a 2. §ban említett polgári jogok iránt tevé kérdést, mire válaszul adatott, hogy a kételemek eltávoztathatnak, ha a „keresztény“ szó helyett „protestans“ tétetnék. Az 1 §ra vonatkozólag a horvátországi bán azt jegye meg, hogy míg a protestansok Horvátországba tetteleg befogadva nincsenek, addig az unitaria vallás is onnan kirekesztve marad; ugyanazért a fentebbi törvényjavaslat 1ő §ba „a magyar szent korona alatt“ helyett e szó „Magyarországban“ tétetni javaslatott. Ezen szerkezeti módosításokban primás ő hgsége is belegegyezett. Ennek következménye lön, hogy mind az e tárgyban harmadszor szónokolt báró és főispán, mind az imént említett gróf, véleményeiktől elállván az akkint módosítani javasolt törvényozikkelyt, 's ekkép az izenetet pártolák. — Többen szólottak még röviden, hol szoroson ragaszkodván a tárgyhoz, hol a polemia mezejére kitérvén, míg nádor ő fonsége az izenet melletti számos nyilatkozat után kimondá a végzést, miszerint az izenet elfogadatlván, a válaszüzenetben, a fenközlött törvényozikkelynek az említett javaslatok szerinti módosítása a t. KK. és RRknek léssen ajánlandó. — Ennek illy eredményi bevezetvével felolvastatván hitelesítés végett a m. FÖRRnek válaszüzenete a g n. e. vallásuak ügyében, nádor ő fonsége, elosztatva az ülést a legközelebbi tanácskozás tárgyaul a büntető törvényjavaslat 1ő vagy is a büntettek, és büntetésekről szóló részét tüzte ki.

Országgyűlési rövid közlések.

October 2án LXVIII. kerületi ülés; vizsgálat-tárgyul szolgált folytatólagon a városok ügyében készített választmányi munkalat azon része, melly a ki és bekeblézési viszonyokról 's kiasajítás eseteiről szól; 's miután a városbani megtelepedésről szóló 50 's 51d. §ban némi csekély módosítások történtek, jelen ülést a ker. Rendek az 54 §. vizsgálatával végezték.

October 3kán LXIX. kerületi ülés. Folytatott a ker. választmány munkalatának vizsgálata a városok ügyében — 's különösen azon szakaszok fölött, mellyek a városi statutarius jogról szólnak, igen élénk söt botrányos zajjal kísért vitatkozások keletkeztek.

October 4. LXX. kerületi ülés. Vizsgálat alá kerültek a városok ügyébeni munkalat 6. s. köv. szakaszai, mellyek a hatóságkört magán-ügyekben a curialis telkekre 's bíróságbeli pörököt magok után vonható cselekményekre nézve tárgyazzák. Számos sikernélküli felelések, czáfolgatások után szavazatra kerülvén a dolog, nevezetesb többséggel határozatá lön: 1) hogy „a curiak minden magánjogi tekintetben, a városi bíróság alá nem vétethetnek; 's 2) Midőn valamely városban állandó lakó nemes személy, curialis telken kívül, a város körületében bárminő bíróságbeli per alá eső tényt követ el, megyei (s így nem városi) bíróság alá tartozzék.“ — Mindezekről bővebben jövő alkalommal.

Megyei rövid közlések.

Veszprémből oct. 3. Megyénk RRdei folyó 2kán kezdék meg első alispáni elnöklet alatt közgyűlést. Olvastattak: a n.mélt. főispán levele, mellyben a tisztújító gyűlést a f. hónap 17re tüzte ki. Ennek következtében 2) olvastattak, 's hol szükséges volt módosítottak a tisztujtások körül divatba jött kicsapongásokat korlátozó rendszabályok; lehete itt hallani különféle árnyéklatu szóváltásokat: például egyik azt vitatta, hogy nem lehet megismerni: részeg-e valaki vagy nem; a másik nem akarta érteni: mi a csábítás; mire röviden az is feleltetett: csábítás a hordó és erszény 'sat. 3) Olvastattak követeinknek két rendbeli tudósítása. 4) Ns Somogy megyének azon fölszólító levele, miszerint követeinket oda utasítanók, hogy az országgyűlésen a fontosabb és életbe vágó kérdések tanácskozás előtt jóval közzé tétessenek, mi által azon követek, kiknek tán utasításuk nincs, azt megyéjüktől megkaphassák; továbbá hogy a követek felelések legyenek a kerületi ülések végzéseiről is. 5) Olvastattak Fejérmegye levele, mellyben azt kéri pártolatlani: hogy ha a megyék követeinek egy harmadrésze valamely tárgyra nézve utasítással nem volna ellátva, annak tárgyalatlansága hat hétig halasztassék el. 6) Olvastattak felsőbb helyekről érkezett intézkedések. — Más nap, azaz oct. 3kán 1) olvastattak 's hitelesített a tegnapi jegyzőkönyv; másod-alispán úr értesíté a közönséget a tegnapi napon rendelt azon választmány munkalatáról, mellynek fóladata volt: véleményt adni az országos választmányok azon munkalatiról, mellyek tárgyazzák: a büntetőrendszert; a büntönök rend-

szertését és a kir. városokéit. 3) olvastattak különféle hatóságoktól érkezett intézkedések, megkeresések 'sat. ezek közt Fehérmegye élénk színeiben tükrözö elé, mikép a váltótörv. széké épen nem vonszák magok után az országának azon fölvirágoztatását jelen állásukban, mellyet abban sokan előre álmodtak; az uzoráskodás, kamatlábnak magasra hágása, a mezei gazdálkodásnak csökkenése, a jó lelkű hitelezőknek álnok kijátszása, a koldusbotra jutás 'sat. mellözhetlen következesei azoknak. *)

Krassó megye közgyűlésének folytatásáról vett további tudósításunk főbb pontjait röviden ezekben érintjük: A büntető törvénykönyv ügyében utasításul adatott: hogy a kijelelés nélkül szabadon választott bírák elmozdíthatlanok legyenek, felségsértési 's hütlenségi esetben pedig a törvényhozás válasszon független bírakat; a büntetések hivatkozás nélkül minden szakaszban világosan 's határozottan mondassanak ki. A többi mind elfogadtatott. A szepes 16 város kerületképeni bejegyzetése pártoltatik; a czimek rövidítése azonnal fogantatva vétetett. A Pest-szebeni utvonalba, ha ezek országos költségen építenek, nem Arad, hanem Szeged 's Temesvár városai esenek. Évnyegyed közgyűlés dec. 11kén lesz.

Nyitra város az oct. 2kán tartott közgyűléséről értesítettünk, hogy a büntető törvénykönyv ügyében az országos választmány véleménye kevés módosítással helybenhagyatott. A kerületi bírtörvényre nézve, ha már illyek egyáltalán létesülendének, határozatott, hogy a költségek a k. kincstárból foljanak; csak az országosan elfogadott pénzek, 's létesítendő magyar bankjegyek hamisítói bünhődjenek szigorún. — Nyitra városában a magyarság terjedez közelében, a tanács ügyeiben.

Baja megye sept. 29 és 30kán tartott közgyűlésén a büntető törvénykönyv országos választmányi tervezete igen csekély módosításokkal elfogadtatott; jelesül a halálbüntetés eltöröltetett, a magányrendszer elfogadtatott, a botozás 12—20 ütésre szorított; a bírtörvény költséget nemes, nememes egyaránt viselje. — Rozgonyban sept. 20kán tűz támadván 20 ház minden melléképülettel 's takarmánnyal elhamvadott. A szenvedő emberiség ismét segélyért kiált.

Külföldi érdekesb hírek.

Görögországban sept. 14 és 15ke közti éjjel Athenben zendülés támadott: a nép 'sa statutanács a miniszterium elboesátását, 's képviselők alkotmányt kívánt. A palota elibe tódulván az egész őrsereg, 's a népség szűn telen kiáltozó: éljen az alkotmány. Azalatt a statutanács okleveleket dolgozott ki, mellyeket a király azonnal alá is írt. Miután ez hírül adatott a népnek, megjelent a király az erkélyen, 's a nép üdvözlé őt illy kiáltással: éljen az alkotmányos király! Az új miniszterium azonnal megkezdte hivatalos működését, délutáni 3 órakor harsogó zene közt oszolt el a nép, 's tért vissza a katonaság laktanyáiba. 's egy órával később a főváros szokott nyugalmas tekintetét ölté fel ismét. Az alkotmány fő sarka nemzeti gyű-

*) Igen tisztelt tudósítók fájlasát jelenti hozzánk külön írt sorraiban a felett, hogy multkori tudósítását csak esonkítva adók. Boesáson meg ő és vele minden többi igen t. levelező elvárásunk is illy tettünkért; a közlendő, 's különösen országgyűlési terjedékeny tudósításaink halmaza miatt teljes lehetlenség a megyei hosszabb közléseknek hasábjainkon mindighelyt adni: 's azt, hogy elkészült terjedelmes megyei hírekkel szolgáljunk t. olvasóinknak, talán magok érd. levelezőnk sem kívánják. Legyenek meggyőződve, hogy mi inkább fájlasjuk, mint ők magok, ha derék tudósításaikat csak vázlatosan adhatjuk át a közönségnek, de mit tegyünk? Így vagyunk „Tárczánkkal“ is; egész halmaza van nálunk legszebb legmulattatottabb beszédek, utazásoknak 'sat. de hiába! nem bírjuk azokat folytonosan közölni: Azért engedelmet egyszer mindenkorra, míg országgyűlésünk tart; mi el nem avul, azt adandjuk; mi elavulhatna, azt iparkodunk adni, 's a lehetőségig adjuk is. Szerk.

lés, melly egy hónap lefolyta után összehívandó, 's melly az alkotmány egyéb pontjairól tanácskoznak, 's a király egyetértésével végzésileg határozand.

Spanyolországban sept. 16kaig Madrid tizenkét kerületében kedvezőbben állott a választás a haladási, mint a parlamentarizmus pártja nézve. A tartományok választó kerületeiben azonban a kormányra nézve ütöttek ki a választások kedvezőbben.

— Prim sept. 22én reggel a San Andresben elsáncolt zendülők teljesen megverték; 8 órakor a sergek valamennyi háznak birtokában voltak. Közülük 200at ejte foglyul, a többi pedig elhullott, vagy megfutamlék. Az ellenségeskedés Barcelona és a föllegvár közt csak 24. óráig szakadt félbe. A föllegvár és Monjuich álgnyikkal most a Porta del Mar környékére és Atarazánra tüzelnek.

Sept. 20káról szóló levelek azon hirhozzák Madridból, hogy e főváros minden 12 választási kerületében az ellenzék győzött a cortes- választásokra nézve. Concha a felzendül Saragossa ellen indult. 's meghagyatott neki, hogy minden erőteljével munkálkodjék.

Franciaországban a tiltakozások „Párisnak bastille-kkel körülvendése“ ellen folyvást szaporodnak. E tekintetben a szabadelmű és radical valamt a legitimisták ellenzék is egyetértének. A Quotidienne többek közt azt tartja, hogy mihelyt a várdákat fölfegyverzik, csupán a kormánytól fog függeni: vajjon Franciaország fővárosa szabadon lehelhessen-e vagy ne.

— Most már csaknem bizonyos, miszerint nov. folytában Párisban, a spanyol ügyek kiegyenlítésére egy európai congressus fog tartatni. A christinok és carlistáknak meglészen a magok dipl. képviselőik. Izabella érdekeit Martinez de la Roza, Cortina és Sancho védelmezendik, V. Károly, 's családja jogai pedig Villafranca, de Pantoja, és Alvarez de Toledo urakra bízzák, kik a sp. kérdés megoldása végett már lépést is tettek az éjszakai hatalmáknál.

N. Britanniában most ismét az egész kir. család a windsori palotában van. A hivatalos Gazette egy rendeletet közöl, miáltal ő kir. fonsége Albert hg a boldogult Sussex hg helyébe főkapitányi és a tüzérség ezredesevé nevezetetik. A Sun jószívuileg tréfálkodik e csodálatos gyorsaságu előléptetésnek bekeidőben, és azt tartja Ovidál: „Militat omnis amans et habet sua castra Cupido“

Braziliában Bahia városában a rendkívüli zápor a város magosabbán fekvő része alatt a földet annyira átmedvesít, hogy jul. 9kén a felső város egy része hirtelen az alsóra szakadt, melly alkalommal több utca, raktárak, egyházak és emberek rom alá temetkeztek.

Egyesületi közlések.

Énekiskola. A pestbudai hangszegyesület igazgatása alatti nyilvános énekiskola részvényeseinek idei második közgyűlése jövő vasárnap, oct. 5án délelőtti 10 órakor tartatik Pesten a k. v. redoutteremben, mellyre a t. cz. részvényesek, kik f. e. részvényüket már befizették, tisztelettel meghivatnak. A gyűlés főtárgya: intézkedés a tanító jutalomdíja iránt. — A hangszegyesületi mtg os elnök ur rendelkezéssel. Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

A „Kör“ irodalom, és művészetbarátok egyesülete csütörtökön october 12kén délelőtti 10 órakor tartja a folyó körévi utolsó közgyűlését, mellyben több lényeges kérdés megvitatásán kívül a hivatalnokok is ujonnan fognak választatni; mi végett tisztelettel kéretnek az illető részvényes urak, jelennek meg minél számosabban. Pesten october 1. 1843. Fáy András mk. körnök. Lauka Gusztáv jegyző és könyvtárnok.

Hírlapi kalászkok.

Jelenkor. (79. sz.) A „két garas“ czimű czikk Xlxi szakaszának érdekes tartalma rövid kivonathon íme: Legelőször is felhozza a ns gróf a cataster- nélküli telekdíj kivétési esetet, 's erre például Somogy vármegyét

állítja fel, hol már negyven évvel ezelőtt a holdak száma a határozatott legigazságosabb kulcsnak, hol 1806tól 1814ig a fizetések ekkép tételtek minden különbség nélkül; később egész határok öt osztályra classificáltak, tekintetbe vétetvén a földék 's rétek jósága, legelő 's erdők mineműsége, bortermés mivolta, piac távolsága, csinált utak, folyók közelsége, regale beneficium 'st. b. Későbbi különféle alkalmakkor majd ideális számkulcs, majd geometrica progressio szerint vették ki subsidiumok 's egyéb segedelmi pénzek; végre 1834ben az országgyűlési költségek fedezésére ezen arithmetica progressio fogadtatott el: 20. 17. 14. 11. 8. E szerint minden egyén ellenörködhetik maga 's más fizetése iránt. Más megyékben, hol a nemesi fizetések haszon szerint történek, nem éretik így el az igazság. A bevallások, búcsú 'stb. megnemzünü eltitkolást, önkényt 'stb. vonnak magok után. Meg kellene komolyan vizsgálni, vajjon nem volna e a költséges cataster Somogy példájára elkerülhető. Ha kislül, hogy elkerülhető, fogjunk azonnal hozzá, mert itt a halasztás csak hátulsó kapu; ha pedig a cataster elkerülhetlensége süli ki, úgy színt fogjunk gyorsan munkához, 's pedig a lehető legökéletesb cataster elkészítéséhez. Bajos volna ugyan, ha ennek elkészítése 50 millió forintba kerülne, azonban ki tudja, ugymond a ns gróf, talán nem fog annyiba kerülni, 's erre nézve adattal szolgál. Franciaországban, hol egyegy geographiai mfd 5—6,000 részről áll, catasteri fölmérés 3000 pgó fba kerül; ez alap szerint magyar hazánk 4894 mfdnyi fölmérése kerülne 14,682,000 ezüst fba. Miután azonban nálunk minden olcsóbb, a megbecsülést is ide érte, az összes mértési költséget bizton tehetni 9,359,775 pgó ftra. E teher csak elviselhetnök, 's így a telekdíj azonnali fizetésnek nem áll utjában. Fontos ellenvetés az alkotmány ellenes örök adó alá simulás, pedig nem tudhatni, volna e a tervezett 35 év után a nemzetnek annyi ereje, hogy a fűvelt járomtól megszabaduljon? Itt figyelmet érdemel, hogy 35 év alatt alkalmasint el lesz döntve a nemzet sorsa, 's vagy igen nehéz, sőt lehetlen, vagy igen könnyű lesz megnyergeltetésünk; egyébiránt olly gyáva népgyűlet, melly önmaga oltaná ki nemzeti élete világát, nem érdemel mást. Hogy azonban a 35 év ne látszassék olly számnak, mellytől, vagy az ezeket követő le nem rázhatástól irtózni kelljen, maga a tervező gróf módosítást terjeszt elő, 's ennek világosabb áttekintéséül három számadati táblát közöl, mellyek elsejében a 100 millió, 's kamatlainak 30 év alatti kezelése, másodikában évenkénti biztos 5 millió beruházása mellett a telekdíj 35 év múlva megszűnése, 's harmadikában az adósságnak kamatfizetés 's törlesztés utján 35 év alatt megszüntetése adatik elő. Az első esetben 30 év alatt 167½, a másodikban 150 millió eszék szabad rendelkezésre; különösen a második esetben, az egész 100 millió adatnak ki az ország részéről kamatra, 's ez adná az évenkénti 5 millió kamatjövendelmét, 's a 35 éven túl is biztosítva kamat-forrást az országnak. Előadja azután a két eset fény- és árnyoldalait; az első eszme igen fényes oldala nagyobb sommáknak tögtöni beruházhatása; árnyoldalai pedig, hogy a kölcsönvevők minden három évben kölcsönük 1/3 részét visszafizetni lennének kénytelenek, hogy a nemzet további kölcsönadás által nem segíthetne az egyeseken, hogy 30 év leforgása után semmi illyes egyenes jövendelme nem volna a honnak többé, a második eszme fényoldalai, hogy mintegy kimeríthetlen kúforrást nyitna a terv, 's összesen általa 30 év alatt csak 17½ millióval kevesebb fektetnék a honba, hogy a kölcsönvevők minden bolygatástól mentek volna, hogy a netalán visszafizetett tökéket újra lehetne kölcsönül kiadni, hogy 30 év letelte után nem kellene új jövendelmi forrásul aggodni; árnyoldalai viszont: hogy csak lassan 's kisebb összegek által menne véghez az investitio, hogy igen hosszúra terjed a terv. A gróf maga inkább az első terv mellé áll, mert az idővel gazdálkodni kell főleg, 's mert, jön idő, jön tanács. Különben ez csak thema, melly módosítás és változtatások alá eshetik. Ujabbán felszólítja az intelligentiát felvilágosításra, czafolatokra.

A többi lapokban nem lévén politikai vélemény-czikkek ezuttal rólok nem szólhatunk.

Szerkesztő: Szonvey József.

HIRDETÉSEK.

(*69) Kilian és társánál Pesten megjelent és minden hiteles könyvárosnál kapható:

A díszes társalkodó

vagy is világba termett ember.

Igen hasznos és szükséges kézikönyv minden neműek és ranguak számára, magában foglaló: az illedelem és udvariasság minden alkalmak és viszonyokhoz mért szabályait; továbbá minden társasági játékot, énekeket, szavalásra való költeményeket, emlékkönyvre való verseket, talányokat, virágnyelvet, a színek jelentését 'stb. — Sret 1843. Boritékba fűzve 40 kr.

(21) Haszonbéri hirdetés. 2—3 T. zsadányi és török-szt-miklósi Almásy Felix urnak ns Borsod és Gömör megyékben kebelezett Arlói, Harmaczi, Alsó- és Felső-Hangonyi részjóságai, mellyek mintegy 140 hold szántóföldek, 800 hold lábas erdő, 40

kaszás kétszer vágható rétből 's néhány jobbagytelekből állnak, f. évi october 30án délelőtti órákban a helyszínen Arlóban többet ígérés utján hat egymást követő évre haszonbérbe fognak adatni. Bővebb tudomást vehetni Vlahovics Mihály ügyvédnél Egerben.

2—3 Kötelezvény-kitáblázási hirdetés.

(H. #67) 32146. Pest városa tanácsa néhai özvegy Lazarus Teréz örökösének folyamodására — miszerint Krausz János által Strasser Anna részére még 1804. évi februar 9án 1000 v. ft. kiadott, 's a folyamodók edes anyja mint kezes ellen, ugyanazon évi februar 11. betáblázott, 's az egyenes adós nevezett Krausz János által 1807. évben bírói foglalás utján az illető hitelező örökösének elismerésük szerint is valósággal megtörtént kifizetése után az 1838. évi árviz alkalmával elvesztett kötelezvénynek kitábláztatását, 's a lekötöztetett öszvegnak biztosítására a városi telekhivatalban letartóztatott 2416 v. ft 53 kr.-nak kiadatását elhatározatni kérék, a kérdésben forgó elvesztett kötelezvény mostani birtokosának igényei 's tulajdonos jogai bebizonyítása végett megjelenésére kifűzött f.

évi julius 28tól számítandó egy év 's nap határidőt országszerte azon hozzáadással kihirdettetni kéri, hogy annak elforgása után a megjelenés elmulasztása esetében, a kötelezvény megsemmisítetvén 's kitábláztatván, az érintett biztosítási öszveg a folyamodó örökösöknek ki fog adatni, mi is ezennel közhírré tételik. Költ. sz. Mihályó 5. 1843. 2—3

(*70) 20—30,000 pgó forint tőkepénz keresetlik

nem-ösies nemesi jószágra, több mint pupillaris biztosítás 's első betáblázás mellett több évi haszonvételre, száztól hatos kamattal. Alkuszok 's akármí más közbenjárók meg nem hallgattatnak. Érdekvevő tőkepénzes urak bővebb tudósítást vehetnek Hrabowszky Dávidnál Pesten, Bélauczában, Oswald-ház, első emeletében. 1—3

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Trattner-Károlyi. Uri-utca 453.